

วารสารรายหกเดือนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดภูเก็ต
A semiannual magazine for promoting the Knowledge of Buddhism in Phuket

ฉบับปฐมฤกษ์
Debut Issue

วารสาร

Semiannual Magazine
แสงธรรม
The Light of Dharma

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2559
Volume 1 Issue 1 July - December 2016

พุทธทาสภิกขุ Buddhadasa Bhikkhu
พระพรหมคุณาภรณ์ Phra Brahmagunabhorn
พระไพศาล วิสาโล Phra Paisal Visalo
ส.ศิวัรักษ์ S.Sivaraksa
พจนา จันทรสันติ Pochana Chandrasanti

พุทธวจนะ

๑ สารณฺจ สารโถ ญฺตฺวา
อาสารณฺจ อสารโถ
เต สารํ อธิคฺจฺจนฺติ
สมฺมาสงฺกปฺปโคจฺรา

๑ ผู้ที่เข้าใจสิ่งที่เป็นสาระว่าเป็นสาระ
และสิ่งที่ไร้สาระว่าไร้สาระ
มีความคิดเห็นชอบ
ย่อมประสบสิ่งที่เป็นสาระ

๑ *Knowing the essential as the essential,
And the unessential as the unessential,
They who feed on right thoughts as such
Achieve the essential.*

จาก เสฐียรพงษ์ วรรณปก, พุทธวจนะในธรรมบท, บทที่ 12 หมวดคู่

From Mr.Sathienphong Wannapok, *The Buddha's Words in the Dhammapada*, lesson 12 of 'The Pairs'

วัตถุประสงค์

วารสาร **แสงพระธรรม** เป็นวารสารภาษาไทยและอังกฤษราย 6 เดือน จัดทำขึ้นภายใต้มูลนิธิ พระพุทธมิ่งมงคลศรีทธา ๔๕ มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนและความรู้ในพุทธศาสนา เรื่องราวของบุคคลสำคัญ และข่าวกิจกรรมด้านพระศาสนาในจังหวัดภูเก็ต รวมทั้งโครงการพระพุทธมิ่งมงคลเอกราชคีรี(“พระใหญ่”เมืองภูเก็ต) ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด ภายใต้วัดกิตติสังฆาราม(วัดกะตะ) และกรมป่าไม้ เผยแพร่เป็นธรรมบรรณาการ ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด และเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆที่ดำเนินการโดยมูลนิธิฯ รวมทั้งมอบให้แก่ห้องสมุดสถานศึกษา หน่วยงานองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ และสถานที่ที่เหมาะสมในภูเก็ต โดยคณะทำงานผู้ก่อตั้งวารสารนี้ในอดีต(ภายใต้พุทธสมาคมจังหวัดภูเก็ต ปี 2550-2551) โดยวาระใหม่นี้เริ่มจากฉบับเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2559 เป็นปฐมฤกษ์

ห้องสมุดสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กร และผู้สนใจต้องการรับวารสารนี้ไปเพื่อประโยชน์ สาธารณะ กรุณาติดต่อขอรับได้ที่

มูลนิธิพระพุทธมิ่งมงคล ศรีทธา ๔๕

42/14 หมู่ 2 ถนนเทพกระษัตรี ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83000

โทร 081 8913827,076 239190 โทรสาร 076 238470

email : mingmongkolphuket@gmail.com

Purpose

***The Light of Dharma* is a bilingual semiannual magazine in Thai and English. It is sponsored by Phrabuddhamingmongkhol 45 Foundation. Its content is about the teachings and knowledge of Buddhism, stories of important characters in Buddhism and news about Buddhist activities in Phuket, including the Phrabuddha mingmongkhol Ek-nakkhiri project (The Big Buddha of Phuket) at The Big Buddha Khao Nakkerd under the supervision of Kittisangkham Temple (Kata Temple) and the Department of Forestry. Our purposes are to contribute Dharmic knowledge at the peak of Khao Nakkerd (Nakkerd Hill) and through various other medias of the foundation as well as donating copies of the magazine to public amenities such as libraries, government organizations, charity organizations and other suitable places in Phuket. This magazine project is run by the same editorial board that used to run a magazine project of the same name, which was then sponsored by the Phuket Buddhist Society 2007-2008. The first issue of this new magazine is scheduled to be the July-December 2016 issue.**

Any libraries, education institutes, organizations and individuals who are interested in receiving this magazine for public benefits may contact the foundation by using the contact details below.

Phra Buddha Mingmongkhol Sattha 45 Foundation

42/14 Moo 2, Thepkasatri Road, Rasada Sub-District, Mueang District, Phuket
Province 83000

Tel: 081-891-3827, 076-239-190 Fax: 076-238-470

Email: MingmongkolPhuket@gmail.com

สารบัญ

แสงแรก	1
วัดอุปประสงค์	2
บทบรรณาธิการ	6
ฎีก์ตพุทธกิจ	8
แสงแดนไกล	16
บทความพิเศษ	18
แสงพุทธทาส	24
พุทธปรัชญากับโลกปัจจุบัน	28
วาทะพระเถระ	32
แสงประยุทธ์	34
ประวัติพุทธศาสนาภูเก็ต	44
เที่ยวทางธรรม	50
แสงไพศาล	52
แสงสอ	56
แสงพจนานา	66
บัวสามแบบ	70
แสงสุดท้าย	72

 แสงพระธรรม
The Light of Dharma

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม ถึง ธันวาคม 2559

เจ้าของ : มูลนิธิพระพุทธรูปมิ่งมงคลศรีทธา 45
42/14 ม.2 ถ.เทพกระษัตรี ต.รัชฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000
โทร 076 239190,0818913827 โทรสาร 076 238470 , mingmongkolphuket@gmail.com
ที่ปรึกษา : นพ.ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ สุพร วณิชกุล พัฒน์ จันทร์แก้ว
บรรณาธิการ : หรินทร์ สุขว้จัน
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : วสุ โกยศิริพงศ์
กองบรรณาธิการ : โชติ คชบาล ไกด์ ธรรมสาร
ที่ปรึกษากฎหมาย : วันชนะ ตันธนานันต์
ภาพปก : ชีรศักดิ์ ศักดิ์ศรีทวี
ศิลปกรรม : สหธรรมิก
ที่ทำการกองบรรณาธิการ : 5/20 ม.2 ถ.เจ้าฟ้า ต.วิชิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000
โทร 076 221884,081 5523790 โทรสาร 076 244895 harin_s@hotmail.com
มูลนิธิพระพุทธรูปมิ่งมงคลศรีทธา 45 : 42/14 ม.2 ถ.เทพกระษัตรี ต.รัชฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000
โทร 076 239190,0818913827 โทรสาร 076 238470 , mingmongkolphuket@gmail.com
พิมพ์ที่ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด โทร. 0-2864-0434-5, 08-1836-8418, 08-1923-8825
โทรสาร 0-2864-3540 Email : sahadhammik@gmail.com

Contents

First Light	1
Purposes	3
Editorial Preface	7
Phuket Buddhist Activities	11
Light from Overseas	17
Special Article	21
Light of Buddhadasa	26
Buddhism and the Modern World	30
Notable Monks' Quotes	33
Light of Prayuth	39
History of Buddhism in Phuket	47
Dharma Tour	51
Light of Paisal	54
Light of Sivaraksa	61
Light of Pochana	68
Three Lotuses	70
Last Light	72

Volume1 Issue 1 July – December 2016

Owner : Phrabuddhamingmongkol 45 Foundation
Consultant : Dr.Prasith Koysiripong Mr.Suphorn Wanichkul Mr.Phats Jankeaw
Editor : Harin Sukavat
Assistant to Editor : Wasu Koysiripong
Writers & Contributors : Chote Khochaban Guid Thammasan
Law Consultant : Wanchana Tonthanant
Cover Photograph : Theerasak Saksritawee
Graphic Designer : Sahathammik
Editorial Office : 5/20 Moo 2, Chaofa Rd., T.Wichit, A.Muang, Phuket 83000
Tel 076 221884, 0815523790 Fax 076 244895 harin_s@hotmail.com
มูลนิธิพระพุทธรูปมิ่งมงคลศรีทธา 45 : 42/14 Moo2, Thepkrasattree Rd.,
T.Rasada, A.Muang, Phuket 83000 Tel 076 239190,0818913827 Fax 076 238470 ,
mingmongkolphuket@gmail.com
Printed at : Sahadhammika Co.,Ltd. Tel. 0-2864-0434-5, 08-1836-8418, 08-1923-8825
Fax. 0-2864-3540 Email : sahadhammik@gmail.com

บทบรรณาธิการ

แสงพระธรรม ฉบับปฐมฤกษ์นี้ เราใคร่
นำเสนอบทความๆเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดย
พระอาจารย์อันเป็นสดมภ์หลักทางพระศาสนา
ร่วมสมัยที่สำคัญยิ่งสองท่าน คือ พุทธทาส
ภิกขุ(เงื่อม อินทปัญโญ) และพระพรหม
คุณากรณ์(ป.อ. ปยุตโต) โดยมีบทแปลอังกฤษ
เพื่อให้ชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษได้
ประโยชน์ด้วย ซึ่งจะลงต่อเนื่องกันจนจบ เช่น
เดียวกันกับบทความ“พุทธศาสนากับการ
พัฒนา” ของอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์(ส.ศิว
รักษ์) ปัญญาชนนักคิดที่มีบทบาทสำคัญด้าน
พุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม ทั้งในประเทศ
และต่างประเทศมายาวนานจนปัจจุบัน ซึ่งแม้
วารสารของเราจะพิมพ์จ่ายแจก ในวงจำกัด ณ
พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด แต่ก็หวังว่า
สาธุชนคนไทยจะได้อ่านเรื่องที่มีสาระเข้มข้น

หลายเรื่องในเล่มเดียวกัน และชาวต่างชาติที่
สนใจจะได้เข้าใจพุทธธรรมในมิติต่างๆยิ่งขึ้น

เรื่องอื่นนั้น คณะผู้จัดทำพยายามคัด
สรรเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระศาสนาในจังหวัด
ภูเก็ต ทั้งอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้เป็นเสมือน
บันทึกความเคลื่อนไหวด้านพุทธศาสนาในเมือง
ท่องเที่ยวนานาชาติแห่งนี้ เพื่อเสริมศรัทธาแก่
พุทธศาสนิกชนทั่วไป และอาจเป็นประโยชน์
จากบันทึกด้านการพระศาสนาของเกาะแห่งนี้
เพื่อผู้มีหน้าที่นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบ
ภารกิจได้อีกใส่หนึ่ง

เราหวังอย่างยิ่งว่า สาระของวารสารนี้
จะเป็นประโยชน์ทั้งในชีวิตประจำวันและ
ประโยชน์ทางจิตวิญญาณแก่ผู้อ่านไม่มากก็
น้อย

Editorial Preface

In this first issue of *The Light of Dharma*, we would like to present you articles about Buddhism by two contemporary well-known monks namely Buddhadasa Bhikkhu (Nguam Indapañño) and Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). The articles are to be published in series in both Thai and English so that non-Thai readers will be able to reap benefits from them. Besides, we also have an article “Buddhism and Development” of Ajarn Sulak Sivaraksa (S.Sivaraksa), a notable scholar who has been playing a crucial role in the field of Buddhism and social development both in Thailand and abroad for many years. Though our magazine is issued only to a limited number of readers at the Buddha Garden on Nakkerd Hill (The Big

Buddha Khao Nakkerd), we hope that our Thai readers will find our content very fruitful and our foreign readers will understand Buddhism in various dimensions better than before.

Furthermore, the editorial committee tries to select stories of Buddhism in Phuket, in the past and present, as records of the movement of Buddhism in this international tourist town for promoting the faith to general disciples. Therefore, this magazine may serve as a collection of historical records to be used as affiliated information in other works as well.

We hope that the knowledge presented in this magazine will more or less spiritually benefit you in your daily life.

พุทธกิจกรรม

(1)

1 กุมภาพันธ์ 2559

เยาวชนที่จะเข้ารับการบรรพชาสามเณร ในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2559 กำลังสวดมนต์และนั่งสมาธิ ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด เตรียมตัวเข้ารับการบวชในรุ่งขึ้น

(2)

22 กุมภาพันธ์ 2559

การเจริญพระพุทธรูป เวียนประทักษิณ คืบวันมาฆบูชา 22 กุมภาพันธ์ 2559 ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด พระคุณเจ้าจาก 4 ภาค จำนวน 45 รูป เจริญพระพุทธรูปร่วมกันพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

(3)

25 กุมภาพันธ์ 2559

พุทธศาสนิกชนชาวอิตาลี 40 ท่าน เดินทางมาแสวงบุญที่จังหวัดภูเก็ตเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559 กราบสักการะพระพุทธรูปมิ่งมงคลเอกนาคคีรี นายสุพรวิชกุล เป็นวิทยากรอบรมกรรมฐาน “พัฒนาจิต 7 นาทีสร้างสุข”

(4)

6 มีนาคม 2559

นนทิวรรณ จันทนะผะลิน ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง เข้าสักการะพระใหญ่เมืองภูเก็ต รับมอบของที่ระลึกจากประธานมูลนิธิพระพุทธมิ่งมงคลศรีธา 45 และเยี่ยมชมงานประติมากรรม ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด ได้กรุณาให้ความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้กับนายชลสิทธิ์ นักพัฒนาฯ นายช่างศิลปกรรมที่ปรึกษาด้านพุทธศิลป์และออกแบบภูมิทัศน์

(5)

7 มีนาคม 2559

มูลนิธิพระพุทธมิ่งมงคล ศรีธา 45 นำโดยนายสุพรวิชกุล ประธานมูลนิธิฯ และคณะกรรมการบริหารมูลนิธิ ร่วมกับฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เรือนจำจังหวัดภูเก็ตจัดบรรยายธรรม การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ค่ายาสเสพติด ประจำปี 2559 รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 7 มีนาคม - 5 เมษายน 2559 มีผู้ต้องขังร่วมฟังบรรยาย 155 คน

(6)

16 มีนาคม 2559

นักเรียนโรงเรียนราษฎร์ประชาอุทิศ ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มาออกค่ายพักแรม ณ วัดกิตติสังฆาราม(วัดกะตะ) และได้มาพักแรม ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด

(7)

14 พฤษภาคม 2559

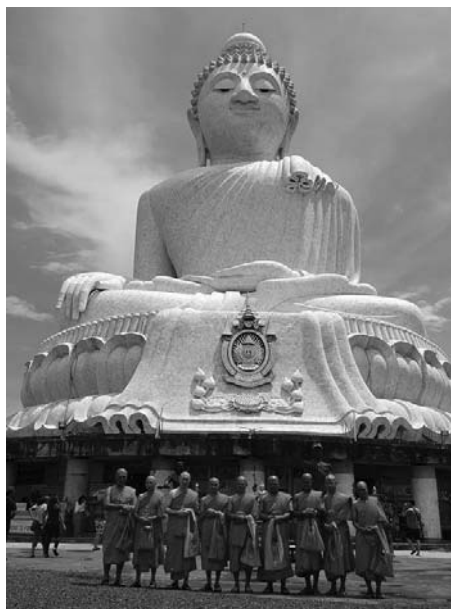
พระสงฆ์ 94 รูป สามเณร 4 รูป ชุตงค์มาจาก 4 ภาค ในโครงการปฏิบัติธรรมวันวิสาขบูชา และร่วมปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเสด็จ เถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบ 70 ปี ปฏิบัติศาสนกิจและ เจริญพระพุทธมนต์ ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด

(8)

1 มิถุนายน 2559

นักท่องเที่ยวต่างประเทศสนใจในพุทธศาสนา ร่วมฟัง พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์บทพระปริตร อันคติ ของชาวพุทธเชื่อว่าสามารถคุ้มครองป้องกันภัยได้ ณ ได้ฐานองค์พระใหญ่ ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด

(9)

4 มิถุนายน 2559

มูลนิธิพระพุทธรูปมิ่งมงคล ศรีธา 45 เป็นเจ้าภาพถวาย สังฆทาน จตุปัจจัยไทยธรรม และภัตตาหารเพลแด่ พระสงฆ์สามเณร คณะพระนวกะโครงการบรรพชา อุปสมบทถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระเกียรติ 770 รูปพร้อมเพรียงกันทั่วประเทศ โดยมีจังหวัดภูเก็ต 9 รูป และมูลนิธิฯ รับอุปฐาก

Buddhist Activities

(1)

1 February 2016

At the Summer Youth Ordination Project on the 2nd of February 2016, the participants are chanting and meditating at Nakkerd Hill Buddha Garden in their preparation for the ordination on the next day.

(2)

22 February 2016

A Buddha Mantra clockwise parade on Makha Bucha night 22 February 2016 at Nakkerd Hill Buddha Garden; Monks from the 4 regions of Thailand numbering 45 take part in the ritual ceremony together with local Buddhists and foreign tourists.

(3)

25 February 2016

40 Italian Buddhists have made a pilgrimage to Phuket on 25 February 2016, and pay respect to the Phraphutthamingmongkhol-akenagakhiri, the Phuket Big Buddha. Mr Suphorn Wanichakul is the lecturer of the course “7 minutes’ mental improvement for happiness”.

(4)

6 March 2016

Nonthiwat Janthanaphalin, a national artist in the field of sculpture, pays respect to Phuket Big Buddha, receives souvenirs from the chairperson of the Phra Phutthamingmongkhon Sattha 45 Foundation and has a look at the sculptures at Nakkerd Hill Buddha Garden. He expresses his opinions and exchanged knowledge with Mr.Cholasit Nakphinphat, an art consultant in the fields of Buddhist Art of the foundation.

(5)

7 March 2016

Phra Phutthamingmongkhon Sattha 45 Foundation led by Mr Suphorn Wanichakul, the foundation's chairperson and the foundation management committee, together with the education and mental development department of the Phuket Jail, organizes a Dharma lecture about the rehabilitation of drug seller inmates of the year 2016, Class 1, between 7 March and 5 April 2016. There are 155 participatory inmates.

(6)

16 March 2016

Students from Ratpracha-uthit, Prik Sub-District, Thungyai District, Nakhon Srithammarat Province, are camping at Kittisangkham Temple (Kata Temple) and spending a night at Nakkerd Hill Buddha Garden.

(7)

14 May 2016

94 monks and 4 novices from 4 regions on the Visakha Bucha Day are conducting a ritual ceremony for the 70th anniversary of the king's enthronement at Nakkerd Hill Buddha Garden.

(8)

1 June 2016

Some foreign tourists interested in Buddhism listen to a session of mantra chanting, believed to be able to cast away danger, in the basement of the Big Buddha at Nakkerd Hill Buddha Garden.

(9)

4 June 2016

Phra Phutthamingmongkhon Sattha 45 Foundation hosts the donation of the 4 essentials and a meal for monks and novices, for the ordination project for the blessing of the king. 770 monks and novices get ordained throughout the country in this project, 9 of which are from Phuket.

บวชเพื่อพ่อของแผ่นดิน

(10)

4 มิถุนายน 2559

วันเสาร์ที่ 4 มิถุนายน 2559 ผู้มาสมัครในโครงการ”บวชเพื่อพ่อของแผ่นดิน”(9 มิถุนายน 2559) ซึ่งจะเริ่มเตรียมตัวโดยพักค้างคืน ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิดจนถึงวันบวช และจะปักกลดพำนักอยู่จนจบโครงการเสมือนพระชฎงค์ดำรงชีพอยู่กับธรรมชาติ

(11)

9 มิถุนายน 2559

พลอากาศตรีชฎกัทธิพร คำหอม พร้อมคณะกรรมการพลังงานทดแทนกองทัพอากาศ มาสักการะพระพุทธรูปมิ่งมงคลเอกราชคีรี และร่วมบริจาคเงินในโครงการ”บวชเพื่อพ่อของแผ่นดิน”

(12)

9 มิถุนายน 2559

พิธีบวชนาคช่วงเช้า ณ พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด

(13)

9 มิถุนายน 2559

พิธีบวชพระช่วงบ่าย ณ วัดกิตติสังฆาราม(วัดกะตะ)

Ordination for the Father of the Land

(10)

4 June 2016

On Saturday 4 June 2016, the participants of the project “Ordination for the Father of the land” (9 June 2016) are about to spend a night at Nakkerd Hill Buddha Garden until the ordination day, and will stay here until the end of the Monastic Living with Nature Project.

(11)

9 June 2016

Air Vice Marshal Charitthiphorn Khamhom together with the renewable energy committee of the Air Force, pay respect to the Phraphutthamingmongkhol-akenagakhiri and make donation to the “Ordination for the Father of the Land” Project.

(12)

9 June 2016

Morning ordination ceremony at Nakkerd Hill Buddha Garden

(13)

9 June 2016

Afternoon ordination ceremony at Kittisangkham Temple (Kata Temple)

แสงแดนไกล

พุทธศาสนาอาจจะเติบโตในยุโรป

ชาวพุทธเป็นจำนวนมากอาจยังไม่รู้ว่าปัจจุบันชาวตะวันตกให้ความสนใจเกี่ยวกับพุทธศาสนา มาก โดยเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์ บางวัดสถานที่จอดรถแทบไม่พอเพราะผู้คนมานั่งสมาธิ มาฟังเทศน์ ผมเคยรู้จักฝรั่งคนหนึ่งตอนไปทำบุญที่วัดเมื่อสงกรานต์ปี 2553 แก่ติดยานอนหลับมาก ทุกวันนี้เลิกยานอนหลับก็เพราะหันมานั่งสมาธิ เตี้ยวนี้แกเป็นหัวเรือใหญ่ในการไปวัด

ในตะวันตกศาสนาดั้งเดิมก็มีวิกฤตศรัทธาเช่นเดียวกัน คนหนุ่มสาวไม่เข้าโบสถ์ แสวงหาความสุขจากชีวิต แสวงหาคำตอบจากชีวิตด้วยการเดินทางท่องเที่ยว อยากรู้ว่าความสุขความทุกข์คืออะไรก็ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของคนเฒ่าคนแก่ คนเคยติดยาติดเหล้าไปเข้าโบสถ์ซึ่งหลายแห่งเริ่มร้างผู้คน คล้ายๆ ประเทศไทยในตอนี้ คนวัยรุ่นหนุ่มสาวไม่เข้าวัดปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของคนเฒ่าคนแก่ แต่สังคมตะวันตกผู้สูงอายุเหงากว่าบ้านเรามาก บ้านเรายังมีลูกหลานเลี้ยงหรือให้ได้เลี้ยง

หนึ่งในบรรดาคนที่มิชื่อเสียงหลายคนที่ทำให้คนตะวันตกหันมาสนใจศาสนาในพระพุทธศาสนา คือ เดวิด เบคแฮมอดีตนักฟุตบอลอังกฤษ เขาเริ่มต้นฝึกสมาธิโยคะหลังจากได้รับบาดเจ็บที่หัวเข่า โดยเพื่อนร่วมทีมฟุตบอลแนะนำให้เขาหันหน้าเข้าหาพุทธศาสนา สวดมนต์ภาวนาเพื่อทำจิตใจให้สงบ เมื่อเดือนกันยายนปี 2551 ขณะที่เบคแฮมกำลังค้าแข้งอยู่ในสหรัฐอเมริกา นั้น นิตยสารลูคของอังกฤษได้รายงานว่าเขากับภรรยาอดีตนักวิ่งวงสไปร์เกิร์ลส์ได้หันมานับถือศาสนาพุทธ นิตยสารได้เล่าว่าทั้งคู่สวดมนต์ทุกเช้าเพื่อช่วยให้เกิดสมาธิในการจัดการกับชีวิตอันแสนจะสับสนวุ่นวาย บทสวดมนต์นั้นมีใจความว่า “ขอนอบน้อมแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ผู้ไกลจากกิเลส ผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง”

ปัสันโนภิกขุ
Pasanno Bhikkhu

ผู้คนที่ทางตะวันตกนับถือพุทธศาสนา มหายาน วิชชยาน (ทิเบต) เช่นกันมากขึ้น โดยเฉพาะที่หมู่บ้านพลัม ฝรั่งเศส

สายเถรวาทมีน้อย แต่สาขาวัชรยานก็เริ่มเป็นที่รู้จักกัน ซึ่งส่วนมากพระที่มาเป็นพระต่างชาติ เป็นคนในพื้นที่ การเทศน์ การบรรยายใช้ภาษาอังกฤษ

เมื่อหลายปีก่อน พระอาจารย์ปัสันโน พระฝรั่งขึ้นเทศน์ หลังจากเทศน์จบมีฝรั่งถามว่า ทุกสรรพสิ่งล้วนเกิดจากน้ำพระทัยจากพระผู้เป็นเจ้า แล้วที่ชนะพุทธศาสนาทุกสิ่งเกิดจากอะไร? ท่านตอบว่า ทุกสิ่งมีเหตุมีปัจจัยทำให้เกิดขึ้น ไม่ใช่จากการสร้างของพระเจ้า

“ชาวตะวันตกมีความสุขมากเพราะหลงกับวัตถุนิยม โดยละเลยความสุขที่เกิดจากทางใจ พระพุทธศาสนาให้คำตอบเกี่ยวกับความสุขของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน” พระอาจารย์ชยสาโร พระฝรั่งอีกรูปหนึ่งกล่าว

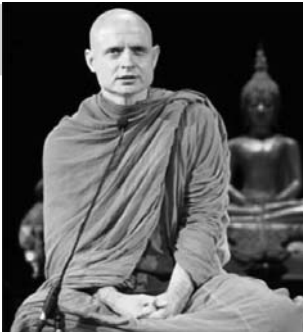
ส่วนประเทศไทยที่ไปอยู่ ส่วนใหญ่ก็ไปเพียงแคร์ักษาประเพณีวัฒนธรรมไทยให้คนไทยเท่านั้นเอง โอกาสจะได้ศาสนิกชนจากคนในพื้นที่มีน้อย ข้อดีอย่างหนึ่งของการเป็นศาสนิกชนของชาวตะวันตกก็คือ ไม่มีไสยศาสตร์ ไม่มีคติพราหมณ์ ไม่เน้นพิธีกรรม ในอนาคตชาวตะวันตกอาจจะเป็นความหวังหรือกำลังสำคัญในการช่วยดูแลพุทธศาสนาก็เป็นไปได้

วัดไทยในยุโรป
Thai Temple in Europe

LIGHT FROM OVERSEAS

Buddhism may rise in Europe

ชยสโรภิกขุ
Chayasaro Bhikkhu

Many Buddhists may not know that many Westerners today are very interested in Buddhism. On

some Saturdays and Sundays, some Buddhist temples in the West are flocked with people coming to join a service or practice meditation. I once met a Westerner at a temple during the Songkran in 2010 who was addicted to sleeping pills. Today, he has successfully abstained from sleeping pills and turned to meditation. He always goes to temple.

In the West, crisis of faith in religions is rampant. Many young people no longer go to church, but turn to seek happiness by travelling. Only the elderly and those who used to be drug addicts still go to church. Churches are overtime deserted. Similar to Thailand today, the youths don't go to temple. Only the elderly still go to temple. Yet, in the Western society, the elderly are lonelier than in our country as the family bond in our culture is stronger.

One of many famous people who raise interests in Buddhism in the West is David Beckham, a former captain of English National soccer team. He began practicing meditation after he got an injury in his knee.

พุทธศาสนิกชนในยุโรป
The Buddhists in Europe

He was introduced to Buddhism by his teammate. In September 2008 while he was working in the US, LOOK Magazine of the UK reported that he and his wife, a former singer of Spice Girls band, had converted to Buddhism. It was reported that the couple do chanting every morning so that they will have Samadhi to manage their chaotic daily lives. The main topic of their chant is "I pay respect to the Buddha who is far from causes of sorrow, who got self-enlightened".

The main sects of Buddhism that are well-spread in the West are Mahayana, Tibetan Vajrayana and Zen especially in Plum Village of France. Theravada Sect has not much presence there, but a branch of Luang Pu Cha Temple has become well-known recently. Most monks there are local people who lecture in English.

Many years ago, Phra Ajarn Pasanno, a Western monk, gave a lecture. Once the lecture finished, a Westerner from the audience asked that as all things are created by God, in Buddhism who is believed to have created them? The monk replied that everything that exists has a cause to exist; it's not created by God.

"Westerners are suffering because of extreme materialism. They have forgotten about mental happiness. Buddhism gives a clear answer about humans' suffering.", said Phra Ajarn Chayasaro, another Western monk.

Most Thai monks there are there only to keep the cultural traditions for the Thais over there. Their chance of getting close to the locals is not much. Another advantage of Western Buddhists is that they are not superstitious, they don't have Hindu believes and they don't emphasize on rituals. In the future, Westerners may be the hope or the main force in preserving Buddhism for the World.

เสด็จฯ ภูเก็ต

โชติ คชบาล

นับเป็นบุญวาสนาของประชาชนชาวภูเก็ต ทั้งปวงอย่างหาที่สุดมิได้ ที่มีโอกาสได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ชื่นชมพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและพระบรมราชวงศ์ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินประพาสจังหวัดภูเก็ตถึง 4 ครั้ง ในระหว่างเวลา 14 ปี จาก พ.ศ.2502 ถึง พ.ศ.2516 ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และประเทศไทยได้ย่างก้าวเข้าสู่ยุคเริ่มพัฒนาประเทศเพื่อไปสู่ความเจริญยุคใหม่ให้ทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้านตามกระแสโลกาภิวัตน์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในการทำนุบำรุงบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขแก่เหล่าประชาชนถ้วนหน้าตามพระราชปณิธานที่ได้มีพระราชกระแสเมื่อครั้งเสด็จฯ ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม”

จึงทรงถือเป็นพระราชภาระที่จะต้องทอดพระเนตรเห็นความทุกข์สุขในวิถีชีวิตอันแท้จริงของเหล่าพสกนิกรของพระองค์ เพื่อจะได้ทรงพระราชวินิจฉัยเสาะหาหนทางที่จะทรงใช้พระมหากรุณาธิคุณในพระองค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างดีที่สุดเท่าที่พระราชอำนาจจะพึงสัมฤทธิ์ผลให้ได้ โดยในการเสด็จฯ ภูเก็ตเป็นครั้งแรกนี้ เป็นการเสด็จฯ เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรในภาคใต้ ซึ่งนับเป็นการเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรเป็นครั้งที่ ๓ หลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อปี พ.ศ.2498 โดยในครั้งแรกพระองค์ท่านเสด็จฯ ยังภาคอีสาน(ระหว่างวันที่ 2 ถึง 20 พฤศจิกายน 2498) ครั้งที่ 2 เสด็จฯ ยังภาคเหนือ(ระหว่างวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ถึง 27 มีนาคม 2501)

บทความนี้ของแสงพระธรรม ใคร่เรียบเรียงสรุปพระราชกรณียกิจในการเสด็จพระราชดำเนินประพาสภูเก็ตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังนี้

วันที่ 9 มีนาคม ทรงเยี่ยมราษฎรในสนามหน้าโรงเรียน
วัดพระนางสร้าง วัดพระนางสร้าง นางชม ฤกษ์กลาง ถวาย
ดาบเจ้าเมืองกลาง และนายหมัดบอดเป่าปี่ถวาย

วันที่ 10 มีนาคม ทรงปล่อยกิ้งมั่งกรคลองทำเงิน

ครั้งที่ 1 เสด็จฯทรงเยี่ยมราษฎร ภาคใต้ วันที่ 6 ถึง 27 มีนาคม 2502

เป็นการเสด็จฯเยี่ยมราษฎรภาคใต้ทุก
จังหวัด โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จฯถึงจังหวัดภูเก็ตเมื่อวันที่ 8
มีนาคม 2502 โดยรถยนต์พระที่นั่งลงเรือ
ขนานยนต์ข้ามจากฝั่งจังหวัดพังงามายังฝั่งท่า
ฉัตรไชย จังหวัดภูเก็ต ผู้ว่าราชการจังหวัด
ทูลเกล้าฯถวายพระแสงราชศาสตราประจำ
จังหวัด แล้วเสด็จฯไปยังจวนผู้ว่าฯ ซึ่งถวาย
เป็นที่ประทับแรม รวมเวลาที่ประทับอยู่ ณ
จังหวัดภูเก็ต 4 วัน

วันที่ 9 มีนาคม เสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎร
อำเภอกลาง ณ โรงเรียนวัดพระนางสร้าง

วันที่ 10 มีนาคม เสด็จฯเป็นการส่วนพระองค์
ณ ทำน้ำ ตำบลท่าเรือ เพื่อทรงนำกิ้งห้วไขน
ตัวหนึ่งไปทรงปล่อย

วันที่ 11 มีนาคม เสด็จฯไปยังวัดมงคลนิมิตร

อำเภอเมือง ทอดพระเนตรพระพุทธรูปทองคำ
ศิลปะสมัยสุโขทัย และเสด็จฯไปยังวัดทอง
อำเภอกลาง ทรงสักการะพระมุด พระประธาน
ในอุโบสถ

ครั้งที่ 2 เสด็จฯทรงเปิดอนุสาวรีย์ ท้าวเทพกระษัตรี-ท้าวศรีสุนทร วันที่ 23 พฤษภาคม 2510

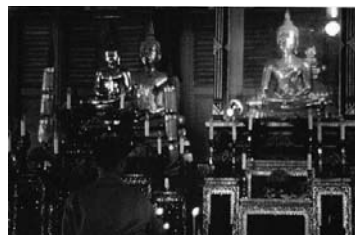
วันที่ 23 พฤษภาคม หลังจากพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯทรงประกอบพิธี
เปิดอนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรี-ท้าวศรีสุนทร
ที่บ้านท่าเรือแล้ว จากนั้น เสด็จฯไปทรง
ประกอบพิธีปิดทองและทรงเจิมข้อฟ้าอุโบสถ
วัดเจริญสมณกิจ ณ ห้องพิธีหอประชุม
เทศบาลเมืองภูเก็ต

ครั้งที่ 3 เสด็จฯพระราชทาน พระพุทธรูปราชูปถัมภ์ วันที่ 23 กรกฎาคม 2511

วันที่ 11 มีนาคม เสด็จฯ วัดพระทอง

วันที่ 11 มีนาคม เสด็จฯ วัดมงคลนิมิตร

วันที่ 23 กรกฎาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ไปพระราชทานพระพุทธรูปพระพุทธรนุราชบพิตร เพื่อไว้ให้เป็นที่เคารพสักการะ เพื่อเป็นมิ่งขวัญและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนชาวภูเก็ต

สำหรับการเสด็จฯ ภูเก็ตครั้งที่ 4 นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระ

เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จมาทรงวางพวงมาลาอนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรี-ท้าวศรีสุนทร ณ สี่แยกท่าเรือ และเสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎร ณ เกาะนาคาน้อย อำเภอถลาง แล้วเสด็จนิวัติพระนครโดยเครื่องบินพระที่นั่งในวันเดียวกัน

เรียบเรียงจาก วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดภูเก็ต, บทที่ 7 “พระมหากษัตริย์คุณในการพัฒนาท้องถิ่น”, หน้า 375-381, โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545

His Majesty's Visit to Phuket

Chote Khochbaan

It was such an incomparable luck of the people of Phuket to have a rare opportunity to pay respect to His Majesty in person as His Majesty has visited Phuket 4 times in 14 years between 1959 and 1973. It was the period after WWII when Thailand was during development to catch up with many other countries in the wake of globalization. His Majesty King Bhumibol is highly interested in improving the Thailand for all the populace as per the oath he made in his address once he got enthroned, which states:

*"We will reign with righteousness
for the benefits and happiness
of the Siamese people."*

His Majesty made it his duty that he must tour around the country to see the lives of his populace in order to analyze and work out the best

things he could do to help them. His first visit to Phuket is also his first visit to the South of Thailand, and his third regional trip. His first regional trip is the trip to the North East between the 2nd to the 20th of November 1955. His second regional trip is the tour to the North between the 6th of February and the 27th of March 1958.

This article of the Light of Dharma summarizes the details of each of his visits to Phuket that are related to Buddhism as follows.

Trip 1 Visiting the South between the 6th and the 27th of March 1959

In this trip, His Majesty the King and Her Majesty the Queen visited the people in every province of the South; and arrived in Phuket on Sunday the 8th of March 1959 by car and motorboat from Phang-Nga Province to Chatchai Pier,

On the 9th of March, His Majesty visited the residents in the field in front of Phranangsang Temple School. Mrs.Chom Rerkthalang gave His Majesty the sword of Thalang Mayor. Mr.Meedbod blew a trumpet to welcome His Majesty.

On the 10th of March, His Majesty freed a lobster at Thajeen Canal.

Phuket Province. The provincial governor presented His Majesty with the royal sword of the province. Their Majesties then travelled to the governor's residence and stayed there for the whole 4 days' stay in Phuket.

9 March Visiting the people of Thalang District at Phranangsang Temple School

10 March Personally visiting a pier at Tharuea Sub-district to free a prawn into the water

11 March Visiting Mongkhonimit Temple in Mueang District to see a Sukhothai style golden Buddha statue, then visiting the Golden Temple in Thalang District and paying respect to Phra Phud, the main Buddha statue of the hall

Trip 2 Opening Thao Thepkasattri and Thao Srisunthorn Statues on the 23rd of May 1967

23 May After His and Her Majesties conducted the opening ceremony of Thao Thepkasattri and Thao Sri Sunthorn Statues at Tharuea Village, the couple conducted a gold gilding and hall opening ceremony at the Ceremonial Hall of Phuket Municipality.

Trip 3 Giving Phra Buddhawarachabophit Statue to Phuket on the 23rd of July 1968

23 July His Majesty King Bhumibol and His Royal Highness Crown Prince Vajiralongkorn visited Phuket to erect Phra Buddha Nawarachabophit Statue for the people in Phuket to respect, to boost the morale of the people and to be a symbol of unity of the province.

On the 11th of March, His Majesty visited the Golden Buddha Temple.

On the 11th of March, His Majesty visited Mongkhonimit Temple.

On the 4th trip to Phuket, Their Majesties the King and the Queen, Her Royal Highness Princess Sirindhorn and Her Royal Highness Chulabhorn Walailak placed a wreath at the statues of Thao Thepkasattri and Thao Sri

Sunthorn at Tharuea Intersection, and visited the residents of Naka Noi Island, Thalang District before going back to the capital by private jet on the same day.

พุทธทาสวิสัย

การจัดพุทธศาสนาให้เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นการดูหมิ่นพระพุทธเจ้า?

ถาม : มีผู้กล่าวหาท่านอาจารย์ว่า การที่ท่านอาจารย์จัดพุทธศาสนาให้เป็นวิทยาศาสตร์นั้น เป็นการลบหลู่ดูหมิ่นพระพุทธเจ้า และลดค่าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างยิ่งด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นี่ท่านอาจารย์จะว่าอย่างไรครับ?

พุทธทาส: คนที่ถามมันไม่รู้จักวิทยาศาสตร์ มันไม่รู้จักว่าวิทยาศาสตร์นั้นคืออะไร

วิทยาศาสตร์นั้นคือมูลฐานอยู่ที่คำว่า "สันติภูฏิกโก" สิ่งที่ได้เห็นได้เองด้วยตนเองในเวลานั้น เป็นสันติภูฏิกโก นั่นคือหลักใจความของ

วิทยาศาสตร์ ให้เห็นอยู่รู้สึกอยู่โดยประจักษ์ว่า สิ่งนั้นเป็นอย่างนั้นๆ นี้เรียกว่าวิทยาศาสตร์ ถ้าต้องคำนวณโดยไม่มีตัวจริงเป็นเรื่องคำนวณ ตั้งสมมุติฐานขึ้นมาด้วยนะ สมมติแล้วก็คำนวณ แวดล้อมสมมุติฐานว่ามันจริงอย่างนั้น อย่างนี้ "ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ อย่างนี้เขาเรียก"ปรัชญา" พุทธศาสนาตัวจริงแท้ เนื้อหาของพุทธศาสนา ไม่ใช่ปรัชญา แต่เป็นวิทยาศาสตร์ คือว่ามีของจริงมาวางตรงหน้า เช่นว่า เอาความทุกข์มาวางตรงหน้า แล้วพินิจดูว่าเหตุให้เกิดทุกข์เป็นอย่างไร ตามวิถีทางวิทยาศาสตร์ จึงเลยพูดให้เขาถือเป็นหลักว่า พุทธศาสนาใช้วิธีการอย่างวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่วิธีการอย่างปรัชญา แล้วก็

ไม่ต้องพูดถึงที่จะไปใช้วิธีการแห่งศรัทธาความเชื่อล้วนๆ ไม่มีคำว่า "ศรัทธา" ในพุทธศาสนา มาหลังจากปัญญาเสมอ มันจึงเป็นวิทยาศาสตร์ ศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นผลของการกระทำทางวิทยาศาสตร์ คือเห็นแจ้งแล้วจึงเชื่อ ที่นี้ศรัทธาในพวกอื่นในศาสนาอื่นอาจจะไม่เป็น อย่างนั้น จะเป็นศรัทธาตามทางปรัชญา คำนวณตกลงใจแล้วจึงเชื่อ หรือที่ต่ำกว่านั้นก็ เขาพูดแล้วก็เชื่อ นั่นเอาไว้ให้พวกโน้น พุทธศาสนาต้องปฏิบัติตามหลักวิทยาศาสตร์ ที่นี้ไม่ได้ลดค่าของพระพุทธเจ้ามาเป็นเพียงนักวิทยาศาสตร์ตอกตอยคนหนึ่ง เหมือนนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายในโลก ไม่ใช่อย่างนั้น

ที่เราพูดว่าพุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์นะไม่ได้ลดค่าอะไร กลับเป็นการเพิ่มค่าเพิ่มน้ำหนัก เพิ่มเหตุผล เพราะไม่ม่งมาย เมื่อใช้วิถีวิทยาศาสตร์แล้วไม่ม่งมาย คือทำลงไปบนความจริง ไม่ใช่การคำนวณ บนของสมมติเดี๋ยวนี้โลกเขาชอบปรัชญา ใช้วิธีการคำนวณลงบนสมมติ บนสิ่งสมมติ เรียกว่า สมมติฐานนั้น ปรัชญาเลยเพื่อไปทั่วโลก แล้วไม่มีประโยชน์อะไร

ปรัชญาไม่ได้ให้อะไรแก่นุชชย์ แต่วิทยาศาสตร์กำลังให้ประโยชน์แก่นุชชย์ แต่ที่เอาไปใช้ผิดๆจนเป็นอันตรายนั้นมันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่เมื่อจะเข้าถึงความจริงกันแล้วมันต้องเป็นวิถีทางวิทยาศาสตร์ เราไม่ได้ลดค่าของพระพุทธเจ้าลงมาเป็นเพียงนักวิทยาศาสตร์คนหนึ่ง แต่ว่าเป็นจอมนักวิทยาศาสตร์เหนือนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลาย ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตทีเดียว ที่ไม่ได้ลดค่าพุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่วิทยาศาสตร์เด็กเล่น วิทยาศาสตร์มันกว้างเกินไป อ้ายของเล็กๆ น้อยๆ ที่มันเป็นวิทยาศาสตร์ก็มี กรณีนี้มันเป็นวิทยาศาสตร์สูงสุด เป็นวิทยาศาสตร์ดับทุกข์สิ้นเชิงโดยประการทั้งปวง

ขอยืนยันที่ตรงนี้อีกทีว่า พุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์ มีระบบเป็นวิทยาศาสตร์ มีวิธีการอย่างวิทยาศาสตร์ แต่เป็นทางจิตใจ ไม่ใช่ทางวัตถุ ฉะนั้น จึงเป็นยอดวิทยาศาสตร์สูงสุดเหนือวิทยาศาสตร์ทั้งหลาย พระพุทธเจ้าเป็นยอดนักวิทยาศาสตร์ทางฝ่ายจิตใจ พูดอย่างนี้ไม่ได้ลดค่าของพระพุทธศาสนา หรือพระพุทธเจ้าเลย มีอะไรอีก...

Buddhadasa's Opinion

Is the classification of Buddhism as part of science a slander on the Buddha?

Question: Somebody accused you that you slander the Buddha by classifying Buddhism as part of science; you foolishly greatly devalue the Buddha. What is your answer about this?

Buddhadasa: The accuser doesn't know what science means.

Science is based on the principle of “*sanditthiko*”. What can be seen by oneself at one moment is *sanditthiko*. In other words, for

something to be scientific, it must be clearly experienced that it is really what it is claimed to be. If a calculation is made, it must be made on the basis of the reality, not a hypothesis. If an assumption is made that a hypothesis is true, this is not called science, it's called “philosophy”. The content of Buddhism isn't philosophical, it is scientific. It is based on the reality. For example, the *dukkha* (suffering) is analyzed as it is to find out the cause of *dukkha*. Therefore, I've made a statement for clarity that Buddhism uses scientific methods, not philosophical methods, and

“unwavering faith” is out of question. There is no such thing as unwavering faith in Buddhism. Faith in Buddhism is a result of scientific actions in the way that once you see that it’s true, then you hold a faith that it’s true. Faith in other religions may not be like this as it may be faith in the philosophical fashion, i.e. you assume that something is right then you make an analysis on that basis of that assumption and decide believe it, or even worse, you believe what you’re told to believe. That I claim Buddhism upholds the scientific principle, I never mean to devalue the Buddha to be equal to any little scientist in the World. I don’t mean that.

That I claim Buddhism is scientific doesn’t devalue Buddhism. Oppositely, it increases the value of Buddhism. It increases the credibility and the reasonability of Buddhism because when something is done on the basis of science, it cannot be superstitious as it is experimented on the reality, not analyzed on an assumption, or a hypothesis. So many philosophies mislead the World to believe in unreal hypotheses that don’t

give any benefit to the human race.

Philosophy doesn’t give any benefit to the human race, but science does. It’s true that scientific knowledge is sometimes abused and that causes danger. Yet, when we want to find out about the reality, we must follow the way of science. We do not devalue the Buddha to be merely equal to a scientist. Yet, we are claiming that the Buddha is one of the greatest scientists above all scientists in the past, present and future. Buddhism isn’t devalued by claiming that it is part of science. Science is not a joke. Science is very wide. Many parts of scientific knowledge are minute, but Buddhism is no minute part of science, it is the part of science about the complete cessation of the *dukkha*. I want to confirm once more that Buddhism is scientific, its system is scientific, and its methods are scientific. Yet, it is about the mind, not physical objects. Therefore, it is a great part of science. The Buddha is a great scientist of the mind. By saying this I don’t devalue Buddhism or the Buddha at all. Is there anything else?

การบูชารูปเคารพ ในพุทธศาสนา

วสุ โกยศิริพงศ์

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา” (พระพุทธเจ้า)

ตอนที่มาร์โค โปโลมาถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 13 เขามีความเห็นว่าเป็นพวกชอบบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพราะเขาเห็นพระพุทธรูปอยู่ไปทั่วทุกหัวระแหง ซึ่งในความเป็นจริง การบูชารูปเคารพก็ยังเป็นที่พบเห็นได้ทั่วไปในศาสนาพุทธแม้แต่ในปัจจุบัน(ซึ่งก็เหมือนกับศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกที่มาร์โค โปโลเองนับถือนั่นเอง)

รูปเคารพในพุทธศาสนาทั่วโลกนั้นอยู่ในรูปของพระพุทธรูปเป็นหลัก นอกจากนี้ในประเทศไทยโดยเฉพาะจะอยู่ในรูปของพระเครื่องและเครื่องรางของขลังทั้งหลายเป็นหลักอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าพระพุทธรูปนั้นกว่าจะมีขึ้นครั้งแรกก็ปาเข้าไปประมาณสองศตวรรษหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว และคนพวกแรกที่สร้างพระพุทธรูปนั้นคือชาวกรีก แต่จะยังงี้ก็ตาม รูปเคารพในพุทธศาสนานั้น ถึงแม้ก่อนที่จะมีพระพุทธรูปก็มีมาอยู่แล้วในรูปของพระบรมสารีริกธาตุและรอยพระพุทธบาท

ที่น่าสนใจก็คือ พระพุทธเจ้าเองนั้นได้ทรงห้ามการบูชารูปเคารพ(เช่นเดียวกันกับ

ศาสดาของศาสนายูดาเย, คริสต์และอิสลาม) พระองค์ทรงเน้นย้ำอยู่เสมอว่าไม่ให้สร้างรูปเคารพของพระองค์ เมื่อใครคิดถึงพระองค์ ก็ให้คิดถึงพระธรรม

สาเหตุที่ทำไมท่านได้ทรงห้ามการบูชารูปเคารพ นั่นก็เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการก่อตัวของลัทธิบูชาบุคคลขึ้นในตัวตนของท่าน เนื่องจากสิ่งที่ท่านต้องการเหลือไว้ให้แก่นุษย์โลกก็คือความรู้ในการดับทุกข์เท่านั้น ถ้าเมื่อไหร่ผู้คนเริ่มที่จะยึดติดกับตัวตนทางโลกของท่านแทนที่จะเป็นคำสอนของท่านแล้ว มันก็จะเป็นไปได้ที่ใครก็ตามจะเคลมว่าตนเป็นผู้สืบทอดของท่านและชักนำผู้คนเหล่านั้นไปในทางที่ละเมิดคำสอนของท่าน

อย่างไรก็ดี ความคิดของพระพุทธเจ้านั้นล้ายุคไปไกลเกินกว่าที่สังคมโดยกว้างในเวลานั้นจะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ การก่อตัวของการบูชารูปเคารพนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการที่พุทธลัทธิกลายเป็นพุทธศาสนา ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการปรินิพพานของพระพุทธเจ้า มันเป็นกระบวนการตามธรรมชาติของสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากผู้มีจิตใจรักและเคารพพระพุทธเจ้าแต่ไม่เข้าใจสิ่งที่ท่านสอนอย่าง

ถ่องแท้

การบูชารูปเคารพนั้นถึงแม้ว่าจะปรากฏในนิกายส่วนใหญ่ของพุทธศาสนา ในบางนิกายมันก็ไม่ปรากฏ ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายที่สุดก็จะเป็นนิกายเซ็นญี่ปุ่น(กรุณาอย่าสับสนกับเซ็นจิน) นิกายเซ็นญี่ปุ่นไม่มีพระพุทธรูปหรือเครื่องรางของขลังใดๆเลยที่เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ นิกายเซ็นญี่ปุ่นนั้นปลอบความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์จนถึงขนาดที่ว่าผู้ที่นับถือนิกายนี้หลายต่อหลายคนระบุว่าตนเป็นคนที่ไม่ได้นับถือศาสนา

ถึงแม้กระนั้น ตลอดประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ การบูชารูปเคารพนั้นดูจะให้ประโยชน์มากกว่าโทษแก่การเผยแผ่พระธรรม เพราะถ้าหากว่าพระพุทธเจ้านั้นไม่ได้รับการนับถือให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยการสร้างรูปเคารพทั้งหลายแล้ว ผู้คนส่วนใหญ่ก็คงจะไม่สนใจที่จะศึกษาพระธรรม โดยเฉพาะคนโบราณที่ดูจะไม่สนใจปรัชญาแห่งจิตวิญญาณใดๆที่ไม่ได้มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์มารองรับ แนวโน้มตามธรรมชาติของคนโบราณนี้เป็นสาเหตุที่ว่าทำไมวิทยาศาสตร์ถึงเพิ่งจะมาเป็นกระแสหลักของสังคมมนุษย์แค่มิถึง 400 ปีที่แล้ว ทั้งๆที่อารยธรรมมนุษย์ก็มีมาหลายพันปีแล้ว และการพัฒนาไปเป็นสังคมวิทยาศาสตร์ก็เริ่มต้นขึ้นในดินแดนที่ผู้คนอยู่ภายใต้การปกครองของศาสนจักรที่กดขี่ข่มเหงผู้คนโดยอ้างกฎหมายเทวบัญญัติอย่างยุโรปยุคกลาง

ในสังคมไทย การบูชารูปเคารพเป็นส่วนที่สำคัญในชีวิตประจำวันของคนหมู่มาก

ดังที่เราจะเห็นได้ว่าคนหลายต่อหลายคนแขวนพระเครื่องซึ่งบางองค์มีราคาหลักหมื่น ได้มีการพันผ้าแดงบนต้นไม้ใหญ่ๆบางต้นพร้อมของเช่นหัวด้วด้วยความเชื่อในเรื่องผีसाงนางไม้ รูปเคารพหลายๆอย่างในสังคมไทยก็ไม่ได้เกี่ยวข้องอะไรกันกับพุทธศาสนา ยกตัวอย่างเช่นศาลพระภูมิซึ่งเกิดจากความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยอยู่แล้ว

ในสังคมแบบนี้มันอะไรจะเกิดขึ้นถ้าหากพระพุทธเจ้าไม่ได้ถูกมองว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกต่อไปและรูปเคารพถูกเอาออกจากพุทธศาสนาไปจนหมดสิ้น คำตอบง่ายก็คือ ผู้คนก็จะไปเชื่ออะไรอย่างอื่นแทน การบูชารูปเคารพจะยังมีอยู่และแข็งแรงเหมือนเดิม แต่มันจะไม่เกี่ยวอะไรกันกับพุทธศาสนาที่เท่านั้นเอง

อย่างไรก็ดี ในสังคมอื่นๆที่คนส่วนใหญ่เป็นวิทยาศาสตร์ พุทธปรัชญานั้นก็ยังเฟื่องฟูได้ด้วยเพราะพุทธปรัชญานั้นเป็นวิทยาศาสตร์โดยแก่นแท้ หรือจะพูดอีกอย่างก็คือ พระพุทธเจ้าท่านทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ด้านจิตคนแรกๆที่โลกรู้จักกันเลยทีเดียว

มีคำเปรียบเทียบกับประโยคหนึ่งว่า “พุทธศาสนาก็เหมือนผลไม้ พุทธปรัชญาคือเนื้อ องค์ประกอบต่างๆที่ทำให้มันเป็นศาสนา(รวมทั้งรูปเคารพ) คือเปลือก ถ้าไม่มีเปลือกแล้วไซ้ เนื้อก็ย่อมคงอยู่ไม่ได้ อดีไรก็ดี ใครต้องการกินผลไม้ก็ต้องรู้จักปอกเปลือกแล้วกินเนื้อ”

ประเทศไทยก็คือสวนแห่งผลพุทธศาสนา ซึ่งเราก็ได้แต่หวังว่า คนสวนในสวนแห่งนี้ยังอยู่จะยังรู้จักกินเนื้อของมันมากกว่าเปลือก

Idolatry in Buddhism

“Whoever sees the Dharma, that person sees me.” (The Buddha)

When Marco Polo arrived in East Asia in the 13th century, he described Buddhists as idol worshippers as he saw Buddha statues all over the place. It is still true these days that idolatry stays prevalent in Buddhism (as well as in Catholicism that Marco Polo adhered to).

Idolatry is when a physical object is worshipped as a representation of a divine spirit or a god. Idolatry in Buddhism is mainly implemented through Buddha statues, and particularly in Thailand, through pendants and amulets. Yet, believe it or not, Buddha statues didn't exist until more than two centuries after the time of the Buddha; and the first people to build Buddha statues is the Greeks. Nevertheless, idolatry in Buddhism existed even before the first Buddha statue was built in the forms of his relics, ashes and footprints.

It is worth noting that the Buddha himself, as well as all the founders of the three main Abrahamic religions, forbade idolatry. He always emphasized that there shall not be any

image of his made into objects, and when one thinks of him, s/he shall think of his teaching, known as the Dharma.

The reason why he forbade idolatry is to prevent any development of the cult of personality around him because all what he wanted to leave to the humanity is the knowledge on how to free oneself from sufferings (aka. dukkha). If people begin adhering to his physical nature instead of his teaching, they will be susceptible to being guided away from his teaching by those who claim to be his ideological successors.

However, the Buddha's thought was way ahead of the human society at that time to fully understand. The forming of idolatry is part of the religionization process of Buddhism, which occurred right after the parinirvana (death) of the Buddha. It was a natural process done in goodwill by those who loved the Buddha, but did not fully understand what he taught.

Though existing in most sects of Buddhism, idolatry does not exist in some sects. The most notable example

of a Buddhist sect that has abandoned idolatry is the Japanese Zen. In Japanese Zen, you can find neither statues nor any physical objects that represent the Buddha or any divine spirit at all. Indeed, Japanese Zen is so free from divinity that many of its practitioners identify themselves as having no religious faith.

Despite all the aforementioned, throughout the history of Buddhism, idolatry seems to have given more benefits than drawbacks to the Buddha's Dharma. If the Buddha hasn't been held in high respect and propagandized through various physical objects especially Buddha statues, the Dharma would unquestionably have been neglected by the majority of ancient peoples who refused to seriously follow any spiritual philosophy not deemed divine. The natural tendency of the ancient peoples to be led towards believes in divinity is the reason why science only first became the mainstream of a human society less than 400 years ago despite thousands of years of the human civilization, and the wave of change occurred in the land of suppressive theocracy where the people greatly suffered from corrupt authorities who ruled in the name of divine laws – Medieval Europe.

In the Thai society, idolatry is a major part of everyday life of the majority of the people. It is quite common to see a man hanging a pendant into which a portrait of a monk he adores is engraved, as an amulet. Some of these amulets indeed are worth tens of thousands of baht.

Some large trees are wrapped around with red cloths with a belief that there is an angel in it, and it is not uncommon to see some food and incense sticks on the ground next to it. Many of these objects have nothing to do with Buddhism. For example, the san phraphum or the court of the protective ghost of the land commonly found in any business establishment in Thailand is from the Thai indigenous belief in ghosts, not Buddhism.

In this kind of society, what will happen if the Buddha was no longer deemed divine and Buddhism was cleansed from idolatry? The answer is simple. The people would then turn to believe in something else and leave Buddhism in negligence. Idolatry would still remain strong, but unassociated with Buddhism.

However, in some other societies where most people are scientifically minded, Buddhist philosophy seems to thrive as the essence of Buddhism is scientific in nature. In other words, the Buddha was an early psychological scientist our World has witnessed.

And, the analogy goes, "The religion of Buddhism is like a fruit. Its philosophy is the flesh and its religious elements (such as idolatry) are the rind. Without the rind, the flesh can't remain. However, when one wants to consume the fruit, s/he has to peel the rind and eat the flesh." Thailand is a garden of Buddhist fruit and hopefully more and more of the gardeners will become smart enough to eat the flesh of it.

เกือกูล

พุทธทาสภิกขุ

พุทธศาสนิกชนในฐานะความเป็นพี่เป็นน้องกับทุกคน

1. รู้หลักธรรมในพระพุทธานุชาสนาให้ดี
2. ปฏิบัติตามหลักธรรมนั้น
3. รู้จักลัทธิศาสนาของเพื่อน
4. อยู่ร่วมกันให้ดี

น้ามนต์แห่งความดี

ปยุตโตภิกขุ

สังคมไทยของเราซึ่งในฐานะที่เป็นส่วนร่วมอยู่ในโลกนี้

ควรจะได้ทำหน้าที่ของตนในการสร้างสรรค์อารยธรรม
ในความหมายที่แท้จริง

เพื่อให้มนุษย์อยู่ดีมีสุข ก็ต้องถามว่า

สังคมไทยของเรานี้ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์อย่างนั้นหรือเปล่า

จิตเดิมแท้

พระปราโมทย์ ปาโมชโช

ธรรมะจริงๆ ง่ายมากเลย ง่ายแบบเป็นเรื่องธรรมดาที่สุดเลย

เป็นเรื่องใกล้ตัวที่สุด คือเรื่องของตัวเราเองนี่เอง

เรื่องของกาย เรื่องของใจนี่เอง

ทีนี้เราไปวาดภาพธรรมะเอาไว้มันยุ่งเหยิง

เราคิดว่า การปฏิบัติธรรมนั้น ต้องทำอะไรที่เหนือธรรมดา

แล้ววันหนึ่งจะได้สิ่งที่เหนือธรรมดา อันนั้นเข้าใจผิด

โลกทัศน์จรัส

พระไพศาล วิสาโล

ธรรมชาติแวดล้อมจะไม่มีวันฟื้นฟูได้เลยหากธรรมชาติภายใน

ของผู้คนไม่คืนสู่สมดุลหรือความปกติ

ด้วยเหตุนี้ธรรมะจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ธรรมชาติกับธรรมะแยกจากกันไม่ออก

หากจะฟื้นฟูธรรมชาติได้ก็จำเป็นต้องฟื้นฟูธรรมในใจของผู้คน

NOTABLE MONKS' QUOTES

True Friend

Buddhadasa Bhikkhu

All Buddhist brothers and sisters

1. Shall know the Dharma well
2. Shall practice according to the Dharma
3. Shall understand the religions of others
4. Shall live in peace with them

Charity

Payutto Bhikkhu

Our Thai society is part of the World.
We shall perform our duty in the development
of the civilization in the real meaning
for the well-being of the human race.
The question is whether our Thai society has
taken part in such attempt yet?

Purity of Mind

Pramoth Pamodcho

The Dharma is indeed very easy to understand.
It is the simplest thing on Earth.
It is the closest to us. It is all about us ourselves.
It's all about our mind and body.
Yet, we have imagined it as something complex, and we think the
practice of the Dharma must be something uncommon. If we practice
the Dharma, we will attain something extraordinary. That is a
misunderstanding.

Righteousness

Phaisan Wisalo

The natural environment can never rehabilitate
if the nature inside the mind of the people
is not back to the balance or normalcy.
Therefore, the Dharma is essential.
The nature and the Dharma cannot separate
from each other. If one wants to rehabilitate
the nature, one shall recuperate the Dharma
in the mind of the people.

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*(1)

พระพรหมคุณาภรณ์(ประยุทธ์ ปยุตโต)

ข้อคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ
วันนี้ ทางคณะผู้จัดงานได้ตั้งชื่อเรื่อง
ปาฐกถาให้อาตมภาพว่า *เศรษฐศาสตร์แนว
พุทธ*

เริ่มต้น ผู้ฟังบางท่านก็อาจจะสงสัยว่า
เศรษฐศาสตร์แนวพุทธนั้นมีจริงหรือ เป็นไปได้
จริงหรือ

ปัจจุบันนี้ วิชาเศรษฐศาสตร์ที่เรารู้จัก
กันอยู่ เป็นวิชาเศรษฐศาสตร์แบบตะวันตก

เมื่อพูดถึงวิชาเศรษฐศาสตร์และเรื่อง
ราวเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ เราก็ใช้ภาษา
เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตก เมื่อคิดถึงเรื่อง
เศรษฐศาสตร์ เราก็คิดในกรอบความคิดของ
เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกด้วย

ดังนั้น ถ้าจะมาพูดถึงเศรษฐศาสตร์
แนวพุทธ ก็ยากที่จะทำตัวเองให้พ้นออกไปจาก
กรอบความคิดของเศรษฐศาสตร์และภาษา
เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกนั้น

เพราะฉะนั้น การพูดถึงเศรษฐศาสตร์
แนวพุทธก็อาจจะเป็นการพูดถึงพระพุทธ
ศาสนาด้วยภาษาเศรษฐศาสตร์ตะวันตก
ภายในกรอบความคิดของเศรษฐศาสตร์ตะวัน
ตกนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ก็ถือว่ามีเราลองมาช่วย
กันพิจารณาเรื่องนี้ บางทีอาจจะได้รับข้อคิด
บางอย่าง ถึงแม้จะไม่ได้เป็นเศรษฐศาสตร์แนว
พุทธจริง ก็อาจจะมีแนวคิดทางพุทธบางอย่างที่

เอามาใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐศาสตร์ได้บ้าง
ดังนั้น ถ้าจะมาพูดถึงเศรษฐศาสตร์
แนวพุทธ ก็ยากที่จะทำตัวเองให้พ้นออกไปจาก
กรอบความคิดของเศรษฐศาสตร์และภาษา
เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกนั้น

เพราะฉะนั้น การพูดถึงเศรษฐศาสตร์
แนวพุทธก็อาจจะเป็นการพูดถึงพระพุทธ
ศาสนาด้วยภาษาเศรษฐศาสตร์ตะวันตก
ภายในกรอบความคิดของเศรษฐศาสตร์ตะวัน
ตกนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ก็ถือว่ามีเราลองมาช่วย
กันพิจารณาเรื่องนี้ บางทีอาจจะได้รับข้อคิด
บางอย่าง ถึงแม้จะไม่ได้เป็นเศรษฐศาสตร์แนว
พุทธจริง ก็อาจจะมีแนวคิดทางพุทธบางอย่างที่
เอามาใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐศาสตร์ได้บ้าง

เมื่อประมาณ 15 ปีมาแล้ว นัก
เศรษฐศาสตร์ฝรั่งคนหนึ่งชื่อว่า นาย อี.เอฟ.ชู
มาเกอร์ (E.F. Schumacher) ได้พิมพ์หนังสือ
ออกมาเล่มหนึ่ง ชื่อว่า *Small Is Beautiful*
มีผู้แปลเป็นภาษาไทยดูเหมือนจะใช้ชื่อว่า
จิ๋วแต่แจ๋ว

ในหนังสือเล่มนี้ บทหนึ่งคือบทที่ 4 ได้
ตั้งชื่อว่า “Buddhist Economics” แปลว่า
เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ

หนังสือเล่มนี้ และโดยเฉพาะบทความ
บทนี้ ได้ทำให้คนจำนวนมากทั้งในตะวันออก
และตะวันตกเกิดความสนใจในเรื่องพุทธศาสนา

ด้านที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจจีนมา จึงนับว่า ท่านซูมาเกอร์นี้เป็นผู้มีอุปการคุณอย่างหนึ่ง ใน การที่ทำให้เกิดความสนใจพุทธศาสนาในแง่ เศรษฐศาสตร์จีน

แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกลงไปอีก การที่ ท่านซูมาเกอร์ได้เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นโดยมี บทความเรื่องเศรษฐศาสตร์ชาวพุทธนั้น และ การที่ฝรั่งในสถานศึกษาต่างๆหันมาสนใจเรื่อง พุทธเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ นี้ ก็มีภูมิหลังที่ว่า มาถึงปัจจุบันนี้วิทยาการและ ระบบการต่างๆ ของตะวันตก ได้มาถึงจุดหนึ่งที เขาเกิดความรู้สึกกันว่ามีความติดตันหรือความ อับจนเกิดขึ้น

แต่สำหรับบางคนอาจจะไม่ยอมรับ ภาวะนี้ ก็อาจจะเรียกว่า มาถึงจุดหัวเลี้ยว หัวต่อจุดหนึ่ง ที่อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง แนวความคิดและวิธีปฏิบัติในวิทยาการสาขา ต่างๆ

สรุปก็คือ มีความรู้สึกกันว่า วิชาการ ต่างๆที่ได้พัฒนากันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ไม่ สามารถแก้ปัญหาของโลกและชีวิตให้สำเร็จได้ จะต้องมีการขยายแนวความคิดกันใหม่ หรือหา ช่องทางกันใหม่

เมื่อเกิดความรู้สึกอย่างนี้กันขึ้น ก็จึงมี การแสวงหาแนวความคิดที่นอกจากวงวิชาการ ของตนเองออกไป อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการ สนใจในพุทธศาสนา รวมทั้งปรัชญาอะไรต่อ อะไรต่างๆ โดยเฉพาะที่เป็นของตะวันออก ขึ้นด้วย

อันนี้ก็ปรากฏการณ์ที่เห็นกัน ชัดเจนในประเทศตะวันตกปัจจุบัน ที่ว่าได้หัน มาสนใจตะวันออก

ที่นี้ การที่ซูมาเกอร์จับหลักการของ

พุทธธรรมโดยพูดถึง Buddhist economics หรือพุทธเศรษฐศาสตร์นั้น เขาก็จับเอาที่เรื่อง มรรคนั้นเอง มรรคนั้นเรารู้จักกันว่าเป็นข้อ หนึ่งในอริยสัจ 4 ประการ

คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

มรรคนั้นเป็นข้อปฏิบัติทั้งหมดในพุทธ ศาสนา

ซูมาเกอร์กล่าวว่า มรรคคือวิถีชีวิต ของชาวพุทธนั้น มีองค์ประกอบอยู่ข้อหนึ่ง คือ สัมมาอาชีวะ ซึ่งแปลว่า การเลี้ยงชีพชอบ ใน เมื่อสัมมาอาชีวะนี้เป็นองค์ประกอบข้อหนึ่งใน มรรคหรือวิถีชีวิตของชาวพุทธ ก็แสดงว่าจะ ต้องมีสิ่งที่เรียกว่า Buddhist economics คือ เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ อันนี้คือจุดเริ่มต้นของ ท่านซูมาเกอร์

แต่ท่านซูมาเกอร์จะมีทัศนะอย่างไร เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธเป็นอย่างไร ตอนนี ้อาตมภาพจะยังไม่พูดก่อน จะขอเล่าเรื่อง คล้ายๆนิทานเรื่องหนึ่งจากคัมภีร์พุทธศาสนาให้ ฟัง

ที่จริงไม่ใช่นิทาน แต่เป็นเรื่องราวที่เกิด ขึ้นในสมัยพุทธกาล เรื่องราวนี้จะบอกอะไร หลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ในพุทธ ศาสนา และผู้ฟังก็อาจจะตีความของตนเองว่า พุทธเศรษฐศาสตร์เป็นอย่างไร เรื่องมีอยู่ว่า

สมัยหนึ่งในพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้า ยังทรงพระชนม์อยู่ ขณะที่พระองค์เสด็จประทับ ณ พระเชตวันในพระนครสาวัตถี วันหนึ่ง ตอนเช้า พระองค์ได้ทรงพิจารณาว่า มีคน เชิญใจคนหนึ่งอยู่ในเมืองอาฬวีห่างไกลออกไป เป็นผู้มีทรัพย์มาก มีอินทรีแก่กล้าพอที่จะ ฟังธรรม พระองค์สมควรจะเสด็จไปโปรด

ดังนั้น วันนั้นตอนสาย พระองค์ก็เสด็จ
เดินทางไปยังเมืองอาหรี ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป
30 โยชน์ ตีเสี่ยว่าประมาณ 480 กิโลเมตร

เมื่อเสด็จถึงเมืองอาหรี ชาวเมืองอาหรี
มีความนับถือพระองค์อยู่แล้ว ก็ต้อนรับ และ
ในที่สุดก็จัดสถานที่เตรียมที่จะฟังธรรมกัน แต่
จุดมุ่งของพระพุทธเจ้านั้น เสด็จไปเพื่อจะโปรด
คนคนเดียวที่เป็นคนเชื่อใจนั้น พระองค์จึงทรง
ร้องรอไว้ก่อน รอให้นายคนเชื่อใจคนนี้มีมา

ฝ่ายนายคนเชื่อใจนี้ได้ทราบข่าวว่า
พระพุทธเจ้าเสด็จมา เขามีความสนใจอยู่แล้ว
อยากจะฟังธรรม แต่พอดีว่าตัวหนึ่งของเขา
หายไป เขาจึงคิดว่า เอ! เราจะฟังธรรมก่อน
หรือหาตัวก่อนดีนะ คิดแล้วก็ตัดสินใจว่าหาตัว
ก่อน หาตัวเสร็จแล้วค่อยไปฟังธรรม

ตกลงเขาก็ออกเดินทางเข้าไปในป่า ไป
หาตัวของเขา ในที่สุดก็ได้พบตัวนั้น และตอน
กลับมาเข้าฝูงของมันได้ แต่กว่าเขาจะทำอย่าง
นี้สำเร็จก็เหนื่อยมาก

ครั้นแล้วเขาจึงคิดว่า เอ! เวลาที่ล่วงไป
มากแล้ว ถ้าเราจะกลับไปบ้านก่อนก็จะยิ่งเสีย
เวลา เราจะไปฟังธรรมเลยทีเดียวนะ

ตกลงนายคนเชื่อใจคนนี้ ก็เดินทางไป
ยังที่เขาจัดเพื่อการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้า
เข้าไปฟังธรรม แต่มีความเหนื่อยและหิวเป็น
อันมาก

พระพุทธเจ้าเมื่อทอดพระเนตรเห็น
นายคนเชื่อใจนี้มา พระองค์ทรงทราบดีว่าเขา
เหนื่อยและหิว พระองค์จึงได้ตรัสบอกให้คน
จัดแจงหาอาหารมาให้ให้นายคนเชื่อใจนี้กินเสีย
ก่อน

เมื่อคนเชื่อใจคนนี้กินอาหารเรียบร้อยแล้ว
อิมสบายใจดีแล้วพระองค์ก็แสดงธรรมให้ฟัง

นายคนเชื่อใจนี้ฟังธรรมแล้วได้บรรลุโสดาปัตติ
ผล ก็เป็นอันว่าบรรลุความมุ่งหมายในการเดิน
ทางของพระพุทธเจ้า

พระองค์แสดงธรรมครั้งนี้เสร็จก็ลาชาว
เมืองอาหรีเสด็จกลับยังพระเชตวัน แต่ใน
ระหว่างทางนั้น พระภิกษุสงฆ์ที่เดินทางไปด้วย
ก็วิพากษ์วิจารณ์พระพุทธเจ้าว่า เอ๊ะ! วันนี้เรื่อง
อะไรนะ พระพุทธเจ้าถึงกับทรงให้คนจัดอาหาร
ให้คนเชื่อใจรับประทาน

พระพุทธเจ้าได้ทรงรับทราบ ก็ได้ทรง
หันมาตรัสชี้แจงแก่พระภิกษุเหล่านั้น

ตอนหนึ่งพระองค์ตรัสว่า *คนที่ถูก
ความหิวครอบงำ มีความทุกข์จากความหิว แม้
จะแสดงธรรมให้เขาฟัง เขาก็จะไม่สามารถ
เข้าใจได้*

แล้วพระองค์ก็ตรัสต่อไปว่า *ชิมจฉา
ปรมา โรคา เป็นต้น แปลว่า ความหิวเป็นโรค
ร้ายแรงที่สุด* สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ที่หนัก
หน่วงที่สุด เมื่อทราบตามเป็นจริงอย่างนี้แล้ว
จึงจะบรรลุนิพพานที่เป็นบรมสุข

นี่คือเรื่องที่อาตมภาพเล่าให้ฟัง
ลักษณะทั่วไปของเศรษฐศาสตร์ชาวพุทธนั้นคิด
ว่าปรากฏอยู่ในเรื่องที่เราเล่ามานี้แล้ว แต่ผู้ฟังก็
อาจจะตีความไปได้ต่าง ๆ กัน

ถ้าหากมีเวลา เราอาจจะได้หันกลับมา
วิเคราะห์เรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง แต่ตอนนี้จะขอผ่าน
ไปก่อน ขอให้เป็นเรื่องของผู้ฟังที่จะตีความ
กันเอาเอง

ข้อจำกัดของเศรษฐศาสตร์แห่งยุค อุตสาหกรรม

1. การแยกตัวโดดเดี่ยวเป็นความเชี่ยวชาญ
เฉพาะด้าน

ที่นี้หันกลับมาพูดถึงเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบัน เศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันนี้ ได้แยกเอากิจกรรมทางเศรษฐกิจออกมาพิจารณาต่างหาก โดดเดี่ยวจากกิจกรรมด้านอื่นๆ ของชีวิตมนุษย์ และจากวิทยาการด้านอื่นๆ

เรียกว่า เป็นไปตามแนวของ specialization คือ ความชำนาญพิเศษในทางวิชาการ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นลักษณะของความเจริญในยุคอุตสาหกรรม

เพราะฉะนั้น ในการพิจารณากิจกรรมของมนุษย์ เศรษฐศาสตร์จึงได้พยายามตัดนัยหรือแง่ความหมายอื่นๆ ที่ไม่ใช่เรื่องทางเศรษฐกิจออกไปเสีย เมื่อจะพิจารณาเรื่องกิจกรรมการดำเนินชีวิตอะไรก็ตามของมนุษย์ ก็จะพิจารณาในแง่เดียว คือแง่ที่เกี่ยวกับวิชาการของตนเองเท่านั้น

การที่เศรษฐศาสตร์แยกตัวออกมาโดดเดี่ยวอย่างนี้แหละน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ได้ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมา ซึ่งจะต้องมาพิจารณาว่า ทัศนะของพุทธศาสนาเป็นอย่างไร?

ถ้ามองในแง่ของพุทธศาสนา เศรษฐศาสตร์ไม่แยกโดดเดี่ยวจากความรู้และความชัดเจนด้านอื่นๆ ของมนุษย์ กิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่แยกโดดเดี่ยวจากกิจกรรมด้านอื่นๆ ในการแก้ปัญหาของมนุษย์

เพราะฉะนั้น เศรษฐศาสตร์ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ที่เสร็จสิ้นในตัวโดยลำพัง แต่อิงอาศัยกันกับวิทยาการด้านอื่นๆ ในระบบความสัมพันธ์ของชีวิตและสังคม ถ้ามีกิจกรรมอันใดอันหนึ่งขึ้นมา เราก็สามารถมองได้หลายแง่ ยกตัวอย่าง เช่น การโฆษณา

การโฆษณาเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ปรากฏในสังคม และเป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องของเศรษฐกิจได้แน่นอน ในแง่ของเศรษฐกิจนั้น การโฆษณาคือการชักจูงใจให้คนมาซื้อของ ซึ่งจะทำให้ขายของได้ดีขึ้น แต่ในเวลาเดียวกัน ก็เป็นการเพิ่มต้นทุนทำให้ของนั้นแพงขึ้นไปด้วย

ที่นี้ ถ้าพิจารณาในแง่สังคม การโฆษณาก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับค่านิยมของสังคมด้วย โดยที่ว่าคนที่จะโฆษณานั้นเขามักจะอาศัยค่านิยมของสังคมนั้นเอง มาเป็นเครื่องช่วยในการที่จะจัดวิธีการโฆษณาให้ดึงดูดใจคนโดยสัมพันธ์กับจิตวิทยา คือใช้จิตวิทยาสังคมเป็นเครื่องมือเอาค่านิยมไปใช้ในทางเศรษฐกิจ

ในทางจริยธรรม การโฆษณาก็มีความหมายเหมือนกัน เช่นอาจจะต้องคิดว่า วิธีการโฆษณาของบริษัท หรือกิจการ หรือธุรกิจนั้น เป็นการชักจูงให้คนมัวเมาในวัตถุมากขึ้นหรือไม่ อาจจะมีผลไม่ดีทางจิตใจอะไรบ้าง หรืออาจจะใช้ภาพที่ไม่เหมาะสมไม่ควร ทำให้เกิดผลเสียทางศีลธรรมอย่างไร

ทางฝ่ายการเมืองก็มีเรื่องต้องพิจารณาว่า จะมีนโยบายอย่างไรเกี่ยวกับการโฆษณานี้ เช่นว่าจะควรควบคุมหรือไม่อย่างไร เพื่อผลดีในทางเศรษฐกิจก็ตาม หรือในทางศีลธรรมก็ตาม

แม้แต่ในทางการศึกษาก็ต้องเกี่ยวข้อง เพราะอาจจะต้องพยายามหาทางสอนคนให้รู้เท่าทัน ให้พิจารณาการโฆษณาอย่างมีวิจารณ์ ญาณว่า ควรจะเชื่อคำโฆษณาแค่ไหน ซึ่งเมื่อให้การศึกษาดีแล้ว ก็มีผลย้อนกลับมาทางเศรษฐกิจอีก ทำให้คนนั้นมีการตัดสินใจที่ดีขึ้นในการที่จะซื้อข้าวของ เป็นต้น

อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ว่า กิจกรรมต่างๆ ในสังคมมนุษย์นั้นมีแง่พิจารณาหลายแง่ ซึ่งสัมพันธ์โยงกันไปหมด จะพิจารณาแง่หนึ่งแง่เดียวไม่ได้

Specialization หรือความชำนาญพิเศษในวิทยาการเฉพาะแง่ใดแง่หนึ่งนั้น ความจริงก็เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก トラบเท่าที่เรายังไม่ลืมความมุ่งหมายเดิม กล่าวคือ การที่เรามีกิจกรรมหรือวิทยาการพิเศษต่างๆ ขึ้นมานั้น ก็เพื่อเป็นส่วนร่วมกันในการที่จะแก้ปัญหาของมนุษย์

ถ้าเรากำหนดขอบเขตของตัวเองให้ดี กำหนดจุดที่เป็นหน้าที่ของตัวเองให้ดี ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง และกำหนดจุดที่จะประสานกับวิทยาการสาขาอื่นๆ ให้ดีแล้ว ก็จะเป็นการร่วมกันทำงานในการแก้ปัญหาของมนุษย์ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

จุดผิดพลาดก็อยู่ที่ว่า จะเกิดความลืมหืมตัว นึกว่าวิทยาการของตัวเองนั้นแก้ปัญหาของมนุษย์ได้หมด ถ้าถึงอย่างนั้นแล้ว ก็เกิดความผิดพลาดขึ้น และจะแก้ปัญหาไม่สำเร็จด้วย

เมื่อยอมรับกันอย่างนี้แล้ว ข้อสำคัญก็อยู่ที่จะต้องจับจุดให้ได้ว่า เศรษฐศาสตร์นี้จะโยงต่อกับศาสตร์ หรือวิทยาการอื่นๆ หรือกิจกรรมอื่นๆ ของมนุษย์ที่จุดไหน

เช่นว่า เศรษฐศาสตร์จะเชื่อมโยงกับการศึกษาที่จุดไหน จะเชื่อมโยงกับจริยธรรมที่จุดไหน ในการร่วมกันแก้ปัญหาของมนุษย์

ถ้าจับอย่างนี้ได้ ก็มีทางที่จะทำให้การที่ตนเป็นศาสตร์วิทยาที่ชำนาญพิเศษโดยเฉพาะนั้น เกิดประโยชน์ขึ้นอย่างแท้จริง

การที่ซูมาเกอร์พูดว่า ในเมื่อสัมมาอาชีวะเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของมรรคมีองค์ 8 ก็ทำให้เห็นว่าจะต้องมี Buddhist economics คำของซูมาเกอร์นี้ยังมีความหมายแฝงต่อไปอีกด้วย คือ

ข้อที่ 1 แสดงว่า สัมมาอาชีวะนั้นมีความสำคัญมาก หรือว่าเศรษฐกิจนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ในทางพุทธศาสนาจึงได้จัดเป็นองค์มรรคขึ้นมาข้อหนึ่ง แสดงว่าพระพุทธศาสนายอมรับความสำคัญของเศรษฐกิจ ยกให้เป็นองค์มรรคข้อหนึ่งเลยทีเดียว

แต่ ข้อที่ 2 มองในทางกลับตรงกันข้าม ก็มีความหมายว่า สัมมาอาชีวะ หรือเรื่องราวทางเศรษฐกิจนั้น เป็นเพียงองค์ประกอบอย่างหนึ่งในบรรดาองค์ประกอบหลายอย่างของวิถีชีวิตที่ถูกต้องที่

จะแก้ปัญหาของชีวิตได้ ซึ่งในทางพุทธศาสนานั้นก็ได้บอกไว้ว่า มีองค์ประกอบถึง 8 ประการด้วยกัน

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

*บทความนี้คัดมาจากหนังสือ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9 พ.ศ.2548 ซึ่งเรียบเรียงจากปาฐกถาธรรม ของพระพรหมคุณาภรณ์(ประยุทธ์ ปยุตโต) ในมงคลวารอายุครบ ๗๒ ปี ของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ วันที่ 9 มีนาคม 2531

Buddhist Economics (1)*

Phra Brahmagunabhorn(P.A Payutto)

In a discussion of Buddhist economics the first question that arises is whether such a thing as Buddhist economics actually exists, or whether it is even a possibility. At present the economics that we are acquainted with is a Western one. When talking of economics or matters pertaining to it, we use a Western vocabulary and we think within the conceptual framework of Western economic theory. It is difficult to avoid these constraints when coming to talk about a Buddhist economics. So perhaps we will find ourselves in fact discussing Buddhism with the language and concepts of Western economics. At any rate, by reflecting on this matter we may at least get some food for thought. Even if it is not a true Buddhist economics that is put forth here, it may provide some Buddhist perspectives on things that may be usefully employed in economics.

In the mid-'70's a Western economist, E.F.Schumacher, wrote a book called "Small is Beautiful", the

fourth chapter of which dealt with the subject of Buddhist economics. The book as a whole, but especially that chapter, gave many people, both in the East and the West, an interest in those aspects of the Buddhist teachings that relate to economics. We owe a debt of gratitude to Mr. Schumacher for creating that interest. However, if we consider the point more deeply, we may see that both the writing of "Small is Beautiful", and the subsequent interest in Buddhist economics shown by Western academics, took place in response to a crisis. At the present time, Western academic disciplines and conceptual structures have reached a point which many feel to be a dead end, or if not, at least a turning point demanding new paradigms of thought and methodology. It is felt that the presently existing disciplines are unable to completely resolve the problems now facing the world – new ways must be found. Such feelings have prompted a number of people to search for ways of thought outside of their own

disciplines, which has led in turn to the interest in Buddhism and other traditional Asian philosophies which is so apparent at this time.

In his essay on Buddhist economics Mr.Schumacher looks to the Buddhist teaching of the Noble Eightfold Path to make his case. He affirms that the inclusion of the factor of Right Livelihood in the Eightfold Path, in other words the Buddhist way of life, indicates the necessity of a Buddhist economics. This is Mr.Schumacher's starting point. However the nature of his views, and of Buddhist economics as he sees it, are subjects that I would like to leave for the moment.

I would first like to relate a story that appears in the Buddhist scriptures. In fact it is an event which took place in the Buddha's lifetime. It indicates many things about Buddhist economics, which the reader may be able to work out for himself. The story goes like this: one morning while the Buddha was residing in the Jetavana monastery near the city of Savatthi, he was able to perceive with his psychic powers that the spiritual faculties of a certain poor peasant living near the city of Alavi were mature enough for him to understand the teachings, and that he

was ripe for enlightenment. It would be appropriate to go to teach him. So later that morning the Buddha set off walking to Alavi, some 30 yojanas (about 48 km.) away. The inhabitants of Alavi held the Buddha in great respect and on his arrival warmly welcomed him. Eventually a place was prepared for everyone to gather together and listen to a discourse. However, as the Buddha's particular purpose in going to Alavi was to enlighten this one poor peasant, he waited for him to arrive before starting to talk.

The peasant heard the news of the Buddha's visit, and since he had already been interested in the Buddha's teaching for some time he wanted to go and listen to the discourse. But it so happened that one of his cows had just disappeared. He wondered whether he should go and listen to the Buddha first and look for his cow afterwards, or to look for the cow first. He decided to look for the cow first and quickly set off into the forest to search for it. Eventually the peasant found his cow and drove it back to the herd, but by the time everything was as it should be, he was very tired. The peasant thought to himself, "time is getting on, if I go back home first it will waste a lot of time. I'll

just go straight into the city to listen to the Buddha's discourse." Having made up his mind, the poor peasant started walking into Alavi. By the time he arrived at the place set up for the talk, he was exhausted and very hungry.

When the Buddha saw the peasant's condition he asked the city elders to arrange some food for the poor man. When the peasant had eaten his fill and was refreshed the Buddha started to teach and while listening to the discourse the peasant realized the fruit of 'Stream Entry', the first stage of enlightenment. The Buddha had fulfilled his purpose in travelling to Alavi. After the talk was over the Buddha bade farewell to the people of Alavi and set off back to the Jetavana monastery. During the walk back the monks who were accompanying him started to critically discuss the day's events. "What was that all about? The Lord didn't quite seem himself today. I wonder why he got them to arrange food for the peasant like that, before he would agree to give his discourse." The Buddha, knowing the subject of the monks' discussion turned back towards them and started to tell them his reasons, and at one point in his explanation the Buddha said, "when

people are overwhelmed, and in pain through suffering, they are incapable of understanding Dhamma." Then the Buddha went on to say that hunger is the most severe of all illnesses and that conditioned phenomena provide the basis for the most ingrained suffering. Only when one understands these truths will one realize the supreme happiness of Nibbana. All the major points of Buddhist economics appear in this tale. They will be elaborated on below.

Limitations of Economic Theory in the Industrial Age

1. Specialization

At the present time economists consider economic activity in isolation, without reference to other forms of human activity or to other academic disciplines. This specialization is one of the characteristics of development in the Industrial Age. Consequently, when looking at human activity, economists try to eliminate all non-economic aspects or standpoints from their considerations and concentrate on a single perspective: that of their own discipline. The isolation of economic questions from their wider context may be taken to be the primary cause of many of the problems that currently

beset us.

In Buddhism, economics is not separated from other branches of knowledge and experience. In efforts to remedy the problems of the human race, economic activities are not abstracted from activities in other fields. Economics is not seen as an independent, self-contained science but as one of a number of interdependent disciplines working within the whole social/existential matrix. Ostensible economic activities are looked at from a number of different perspectives. Advertising may be taken as an example; speaking in purely economic terms, advertising consists of methods used to persuade people to buy things. It leads to a rise in sales but as costs are increased makes goods become more expensive. But advertising is also bound up with popular values: advertisers must draw on common aspirations, prejudice and desires in order to produce advertisements that are appealing. Social psychology is employed to utilize popular values for economic ends. Advertising also has an ethical significance because of its repercussions on the popular mind. The volume of advertising may cause an increase in materialism, and

inappropriate images or messages may harm public morality. On the political plane, decisions have to be made regarding policy on advertising—should there be any control, and if so, of what kind? How is one to achieve the proper balance between moral and economic concerns? Education is also involved. Ways may have to be found to teach people to be aware of how advertising works, to reflect on it, and to consider how much of it is to be believed. Good education should seek to make people more intelligent in making decisions about buying goods. So the subject of advertising demonstrates how activities prevalent in society may have to be considered from many perspectives, all of which are interrelated.

Specialization can be a great benefit so long as we don't lose sight of our basic goal. The various disciplines are intended to be different constituents of a complete response to human problems. If the extent of each discipline's responsibility is fully determined, then that responsibility can be fulfilled and the point of contact between disciplines be more clearly defined. Then a more concerted effort to relieve human suffering will be possible, one which will have better

results than are being achieved at present. The error lies in our pride, taking our own discipline to be capable of solving all difficulties by itself. Not only is it a mistaken notion but it prevents a successful solution of the problems at hand. If this point is accepted then we must find exactly where economics connects with other sciences, disciplines, and human activities. Where does economics connect with education, and ethics, in dealing with human problems? If these points of contact can be clarified then it would be possible to find the true value of specialization.

Mr.Schumacher's point that the

existence of Right Livelihood as one of the factors of the Eightfold Path necessitates a Buddhist economics has further implications. Firstly, it indicates that Right Livelihood (or economics) must be considered of great importance in Buddhism for it to be included as one of the path factors. It shows that Buddhism accepts the significance of economics. Secondly, and conversely, it means that economics is taken to be merely one amongst a number of factors (traditionally eight) that comprise a right way of life, i.e. one capable of solving the problems facing humanity.

(to be continued)

---

* The Thai version of *Buddhist Economics* was originally a Dhamma Talk given on the auspicious occasion of Prof. Dr.Puey Ungpakorn's 72 nd birthday celebration at Thammasat University on 9 March 1988. The English version is identical to the 1st English edition translated by J.B.Dhammavijaya in 1992.

แสงจากตะกั่วทุ่ง

รัตนจันท*

วิหารหลวง วัดพระมหาธาตุ นครศรีธรรมราช (ภาพ:หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช) แสดงถึงความเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาของดินแดนแถบนี้มาแต่อดีต

The Main Sanctuary, Phra Mahathat of Nakhon Srithammarat (Photo from the National Library, Nakhon Srithammarat)

attests the fact that this region has been a center of Buddhism since the ancient time.

ประวัติพระพุทธศาสนาในจังหวัดภูเก็ตเมือง ชายขอบของราชอาณาจักรนั้นเป็นเรื่องยากที่จะค้นคว้าอ้างอิงหลักฐานให้ชัดเจนได้ เพียงแต่ใช้ดุลพินิจในบริบทของพระสงฆ์และพุทธบริษัทเท่านั้น เท่าที่ศึกษารายละเอียดตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พออนุมานได้ว่า ราวปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น เมืองภูเก็ต(หรือเรียกว่าถลางในยุคนั้น)คงขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเมืองนครศรีธรรมราชอยู่ในฐานะเมืองพระยามหานคร ต้องส่งส่วยราชบรรณาการดอกไม้เงินดอกไม้ทองแก่กรุงศรีอยุธยา และเมืองนครฯเองก็มีเมืองที่ส่งส่วยตนสิบสองเมือง เรียกว่าเมืองสิบสองนักษัตร

ย่านอ่าวเบงกอลปลายสมัยอยุธยา มีชาวต่างชาติเข้ามาทำการค้าตั้งบริษัทตั้งสถานประกอบการค้ามากมาย เช่น โปรตุเกส ฮอลันดา

ฝรั่งเศส อังกฤษ ทางอยุธยาจึงมอบหมายให้นครศรีธรรมราชมีหน้าที่ในการรวบรวมเครื่องบรรณาการจากสิบสองหัวเมืองไปขายเพื่อนำเงินตราส่งทูลพระคลัง ในการนี้ จอมนายกองขุนนางใหญ่จากนครศรีธรรมราชจึงได้มาประจำอยู่ที่เมืองตะกั่วทุ่ง (สมัยนั้น ผู้นำการปกครองท้องถิ่นใช้คำว่า จอม เช่น จอมเฒ่า จอมร้าง จอมสุรินทร์) โดยที่จอมนายกองท่านนี้เคยบวชเป็นพระที่วัดประตู่ขาว วัดสำคัญเมืองนครศรีธรรมราชในครั้งกระนั้น จึงน่าจะเป็ นนักปกครองผู้มีความรู้ในพระศาสนาคนหนึ่ง เมื่อได้มาอยู่ที่ตะกั่วทุ่ง ก็ได้สร้างความเจริญอันรวมถึงด้านพระศาสนาขึ้น ณ ที่นี้ตั้งได้สร้างวัดราชาขึ้นที่นาเตยด้วย โดยบ้านราชาที่นาเตยนี้ยังเป็นบ้านขุนเสถียร ต้นตระกูล ณ ตะกั่วทุ่ง ซึ่งคนในตระกูลนี้เป็น

แผนที่ราชอาณาจักรสยาม โดยชาวฝรั่งเศส พ.ศ.2229
Map of Siam by French, 1868

บ้านจำลองท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร ใกล้กับอาณาบริเวณ
อนุสรณ์สถานเมืองกลาง
Thao Thepkrasattree and Thao Srisunthon Model House
near Thalang Town Memorial

ผู้เคร่งครัดในธรรม ดังสมเด็จพระสังฆราช
สมเด็จพระญาณสังวร ก็เป็นผู้สืบสายมาจาก
ตระกูล ณ ตะกั่วทุ่ง

ขุนนางที่อยุธยาแต่งตั้งเป็นผู้ปกครอง
ทางหัวเมืองฝั่งตะวันตกก่อนหน้าจอมนายกอง
ตะกั่วทุ่งคือ จอมเผ่าก็มาตั้งค่ายเพื่อควบคุม
ดูแลการค้าและการปกครองอยู่ ณ บ้านบางคลี
(ปัจจุบันอยู่ในตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง
จังหวัดพังงา) จอมเผ่ามีน้องชายต่างมารดาชื่อ
จอมร้าง และรับตำแหน่งผู้ปกครองต่อจากพี่
ชาย ซึ่งต่อมาทั้งสองท่านนี้ได้เข้าตั้งบ้านเรือน
บนเกาะภูเก็ต โดยจอมเผ่ายึดชัยภูมิที่บ้าน
ดอน จอมร้างตั้งชุมชนขึ้นที่บ้านตะเคียน ทั้ง
สองท่านได้สร้างวัดบ้านดอน(ปัจจุบันคือวัดเทพ
กระษัตรี)และวัดบ้านตะเคียน(ปัจจุบันคือวัด
พระนางสร้าง) ณ อำเภอกลาง ตามลำดับ

รวมถึงวัดพระทอง เมืองกลาง ซึ่งเชื่อว่าเป็นวัด
เก่าบูรณะขึ้นมาตั้งแต่สมัยพระเพทราชาโดย
ขุนนางเชื้อจีนจากอยุธยา ตามประเพณีนิยม
สร้างวัดของชาวกรุงศรีอยุธยา

ต่อมาเมื่อจอมนายกองตะกั่วทุ่งอายุ
มากขึ้นจึงให้บุตร คือพระยาภักดีภูธร(หม่อม
ศรีภักดี)มาปฏิบัติราชการแทน หม่อมศรีภักดี
หนุ่มได้คุ้นเคยและปรึกษางานเมืองกับคุณหญิง
จันบุตรสาวคนโตของจอมร้างจนรักใคร่ชอบพอ
กระทั่งแต่งงานกันและย้ายไปอยู่กับสามีที่
ตะกั่วทุ่งในเวลาต่อมา อนึ่ง แม้มารดาของคุณ
หญิงจันจะเป็นมุสลิม(ธิดาเจ้าเมืองมาจาก
ไทรบุรี) หากแต่ในจารีตประเพณีของการ
ปกครองไทย ทายาทอันเกิดแต่มารดาที่นับถือ
ศาสนาอิสลาม บุตรที่มีหลายคนสามารถเลือก
เข้ารับอิสลามหรือสมათานพุทธได้ตามข้อ

กำหนดแบบแผน คุณหญิงจันซึ่งเป็นผู้สืบวงศ์สกุลที่มีสติปัญญาจึงมาเป็นพุทธ และยัง เป็นศาสนิกชนนักปกครองที่ดียิ่งคนหนึ่ง มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวพุทธ และมุสลิมอันเป็นสองกลุ่มชนส่วนใหญ่ในเกาะ ให้ผสมกลมกลืนกัน เช่น สถานที่ๆเรียกท้องที่บ้านท้าวเทพฯ ว่าบ้านเหรียญในปัจจุบัน ใกล้ๆ กับบ้านเคียน ฟากทิศตะวันออกมีวัดม่วง ฟากทิศตะวันตกมีสุเหร่า ชาวบ้านเรียกนาสุเหร่า อยู่ใกล้กับนาหลวง ซึ่งปัจจุบันกำลังสร้าง“อนุสรณ์สถานเมืองกลาง”อยู่ โดยที่ หม่อมศรีภักดีผู้สามีมีถิ่นฐานทางนครศรีธรรมราช อันเมืองศูนย์กลางทางพุทธศาสนา (ตั้งหลวงพ่อดมมาบวชเรียนที่เมืองนครฯนี้ พ่อขุนรามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัยก็ได้นำแบบอย่างทางพุทธศาสนาinggาวงศ์ไปจากที่นี่) พุทธศาสนาในตะกั่วทุ่งจึงน่าจะมี ความเจริญด้วยไม่มากนักน้อยจนต่อมา เป็นเมืองพังงา วัดวาอารามที่ยังปรากฏอยู่ เช่น วัดราชาที่

บ้านนาเตย วัดลุ่ม(ลุมพินี)ที่บ้านลุ่ม เป็นต้น และคงเผยแพร่เข้ามาในเมืองกลางและภูเก็ตซึ่ง มีความสัมพันธ์เกื้อกูลกันอย่างแน่นแฟ้น อัน จะเห็นได้ว่ามีพระสงฆ์องค์สำคัญๆในภูเก็ตมาจากตะกั่วทุ่ง(พังงาในปัจจุบัน) เช่น หลวงพ่อแช่มวัดฉลอง พ่อท่านเจ้าฟ้าวัดบ้านดอน เป็นต้น

กลางหรือภูเก็ตในปัจจุบันซึ่งตั้งตัวขึ้น เป็นเมืองอย่างมีแบบแผนตั้งแต่ยุคที่ จอมเผ่าและจอมร้างและผู้ติดตาม ทั้งจาก นครศรีธรรมราชและไทรบุรีเข้าไปตั้งบ้านแปลง เมืองในปลายสมัยอยุธยา มีการสร้างวัดและ สำนักเรียนสืบต่อกันมา อาทิเช่น มหาเช็บ เจ้าอาวาสวัดควนได้จัดตั้งสำนักสงฆ์ที่บ้าน พารา สำนักวัดคุณชีในเมืองภูเก็ตก็มีเจ้าสำนัก มาจากพังงา วัดไม้เรียบ(ปัจจุบันเป็นโรงเรียน บ้านไม้เรียบ)ที่กะทู้ก็เคยเป็นสำนักวิปัสสนา ซึ่ง หลวงพ่อดมอดีตเจ้าอาวาสวัดพระนางสร้าง และหลวงพ่อแช่มเคยไปเรียนวิปัสสนา**

* รัตน์จันโท เป็นนักการศึกษา นักประวัติศาสตร์ และอดีตอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นคณะผู้ร่วมสร้างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง

** ข้อมูลบางส่วนจากถลาง ภูเก็ต และบ้านเมืองฝั่งทะเลตะวันตก, ปัญญา ศรีนาค, ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ, 2546 (บรรณาธิการ แสงพระธรรม)

HISTORY OF BUDDHISM IN PHUKET

Light from Takua Thung

Ratanajantho*

เรือบริเวณชายฝั่งชาว อ่าวเบงกอล (ตามเข็มนาฬิกาจากบนสุด) เรือสินค้าปราฮูของชาวเรือสำเภาจีน เรือหาปลาพื้นเมือง และเรือสำเภาชาว วาดโดยคณะสำรวจฮอลันดาคณะแรก (ภาพ : แอนโทนี รีด, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในยุคการค้า พ.ศ. 1450-1680, กรุงเทพฯ : สกว. ,2548)

Ships at Java Coast, Bay of Bengal, (clockwise from top) a Javanese commercial ship, a Chinese junk, a local fisher boat and a Javanese junk, painted by the first Dutch survey team (Image: Anthony Read, *South East Asia in the Commercial Era 1450-1680 B.E.*, Bangkok: TRF, 2005)

The research into the history of Buddhism in Phuket, a former satellite town of the kingdom, is a very task as evidence cannot be found easily. Therefore, we have to rely on the stories and anecdotes from monks and Buddhists that have passed from generation to generation. The history of Phuket itself, as we know from historical evidence, can be inferred that towards the end of the Ayutthaya Era, Phuket (contemporarily known as Thalang) was still under the administration of Nakhon Srithammarat, which was a Phraya Maha Nakhon

(comparable to a dukedom in the English feudal system). Nakhon Srithammarat had to send tributes to Ayutthaya, and it got tributes from its 12 tributaries, symbolized by 12 Chinese zodiac animals.

Around the Gulf of Bengal in late Ayutthaya era, there were many Western merchants setting up companies and trading posts, such as the Portuguese, the Dutch, the French and the English. Nakhon Srithammarat had a duty to collect tributes from its 12 tributaries to sell to those merchants to earn revenue for

ท่านผู้หญิงจีนประชุมทหารและชาวกลางเตรียมการศึก ณ วัดพระนางสร้าง

Khunying Jan held a meeting with soldiers and Thalang people for war preparation at Phra Nangsang Temple

วัดพระนางสร้างในปัจจุบัน

Modern Day Phra Nangsang Temple

Ayutthaya. An official that Ayutthaya sent to be in charge of this duty was Jom Naikong ('Jom' was the title of a governor back then). He was sent to station in Takua Thung. As Jom Naikong used to get ordained as a monk at Prato Khao Temple, an important temple of Nakhon Srithammarat back then, he probably had very knowledgeable in Buddhism. Once he arrived in Takua Thung, he developed the town very well and also made contribution to Buddhism in the area. Jom Naikong's notable direct descendants are those who use the surname 'Na Takua Thung' today as Khunsathien, the originator of Na Takua Thung surname, was a descendant of Jom Naikong. The Racha House in Natoey used to belong to Khunsathien. Everyone in this family is a devout Buddhist. Somdet Phra Sangharaj Somdet Phra Yansangvara is also a

descendant of Na Takua Thung family.

Another governor that Ayutthaya sent to a town on the West coast was Jom Thao (Phraya Surinthaecha), who set up a office to look after the commerce and political administration in Baan Bangkhlee (in today's Natoey Sub-District, Thaimuang District, Phang-nga Province). Jom Thao had a half-brother called Jom Rang, who succeeded him in the governor position. These two brothers later settled down in Phuket. Jom Thao made a community in Baan Don and Jom Rang made a community in Baan Khien. Both, following the tradition of Ayutthaya, helped each other build temples in both villages. Today, Baan Don Temple is called Thepkrasattree Temple and Baan Khien Temple is called Phra Nangsang Temple. They are both in Thalung District.

Back to Jom Naikong, once he was older he gave over his position to his son, Phraya Phadee Phuthon (Mom Sriphakdee). Mom Sriphakdee was well familiar with Khunying Jan, the eldest daughter of Jom Rang. They later got married and settled down in Takua Thung. It's worth noting that though Khunying Jan's mother was a Muslim (a daughter of the governor of Saiburi), Khunying Jan wasn't. The reason is that in the tradition of the Thai ruling class in the old days, children born to a Buddhist father and a Muslim mother had a choice of following the father's or the mother's religion. Khunying Jan was a self-chosen Buddhist, and an adept governor who had a major role in the promotion of good mutual understanding between the Buddhist and Muslim communities in the island. The so-called Thao Thepkraastree's house is in today's Baan Riang near Baan Khien. In the east of Baan Riang is Muong Temple, in the west is Na Surau (Mosque Farm), which is near Na Luang (Royal Farm) where Thalang Memorial is under construction. Mom Sriphakdee, the husband of Khunying Jan, was from Nakhon Srithammarat, a center of Buddhism (as evidenced by the facts that Luongpho Thuad ordained here, Ramkhamhang King of Sukothai also

adopted Lankawong Buddhism from here). It is likely that he promoted Buddhism in Takua Thung to a certain degree, and Takua Thung later became Phang-nga Town. In Phang-nga today, we can still see notable temples such as Racha Temple in Baan Natoey and Lum (Lumbini) Temple. Buddhism should have spread from there to Thalang and Phuket as evidenced by the fact that many important monks of Phuket such as Luanghho Cham of Chalong Temple, Phothan Chaofa of Baan Don Temple are from Takua Thung (today is Phang-nga).

Thalang or modern-day Phuket is a town that has grown from small settlements founded by Jom Thao and Jom Rang with original settlers from Nakhon Srithammarat and Saiburee towards the end of the Ayutthaya Era. Many temples and monasteries have been set up since that time such as Baan Phara Monastery founded by then abbot of Kwuan Temple, Khunchee Temple in Phuket Town founded by an abbot from Phang-nga, Mairiab Temple (modern-day Mai Riab School) in Kathu which used to be a vipassana meditation school where Luangpho Pod, a former abbot of Phra Nangsang Temple, and Luangpho Cham used to study vipassana.

---

*'Ratanajantho' is a scholar, historian and former guest lecturer at Phuket Rajabhat University, and a co-founder of Phuket National Museum.

พุทธอุทยานฯเมืองภูเก็ต

ไกด์ ธรรมสาร

สำหรับผู้อ่านที่ยังไม่เคยไป“พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด” วารสาร*แสงพระธรรม*ฉบับแรกนี้ “ไกด์ ธรรมสาร” ขอพาท่านไปสัมผัสสถานที่ๆเป็นแลนด์มาร์กสำคัญของเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติแห่งนี้เป็นสถานที่แรกนะครีบ เหตุผลก็เพราะวันนี้ใครไปเที่ยวภูเก็ต ทั้งคนไทยและต่างชาติ จุดหมายหนึ่งก็คือสถานที่แห่งนี้นั่นเอง ทราบกันผ่านเน็ตออนไลน์บ้าง เล่าต่อกันบ้าง ไกด์นำเที่ยวหรือโซเฟอร์รถบริการแนะนำบ้าง หรือมองขึ้นไปเห็น“พระใหญ่”ตระหง่านอยู่บนยอดเขาในเขตเมืองแล้วจึงมุ่งไปก็ไม่น้อย

แม้โครงการสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์ แต่นอกเหนือจากทิวทัศน์เทือกเขานาคเกิดและทะเลอันดามันรอบทิศที่แสนงดงามสดชื่นด้วยความเป็นธรรมชาติแล้ว ที่นี่ยังมีธรรมรสให้สัมผัสทั้งรูป กลิ่น และเสียง

รูป คือประติมากรรมพุทธศิลป์ขององค์พระใหญ่ปางมารวิชัย “พระพุทธรูปมิ่งมงคลเอกนาคคีรี” หุ้มด้วยหินอ่อนหยกขาวสุริยกันตะ หน้าตัก 25.45 เมตร สูง 45 เมตร รวมทั้งงานประติมากรรมและงานฝีมือช่างศิลป์อื่นๆ

กลิ่น คือกลิ่นดอกไม้รูปเทียนอบบอวลอยู่ ณ โถงใต้ฐานพระใหญ่

เสียง คือเสียงสวดมนต์และธรรมบรรยายประจำวันของพระเณรที่จำวัดอยู่ และพระอาคันตุกะที่มากระทำบุญกิริยาแทบจะทั้งปี

ไปเชียงใหม่ต้องไปพระธาตุดอยสุเทพ

ไปนครปฐมต้องไปพระปฐมเจดีย์

ไปนครศรีธรรมราชต้องไปพระบรมธาตุเจดีย์

ไปภูเก็ตต้องไปพุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด

จึงจะถือว่าท่านได้ไปถึงจังหวัดเหล่านี้แล้ว

Phuket Buddha Garden

Guide Thammasan

If you haven't been to "Big Buddha Khao Nakkerd (Nakkerd Hill Buddha Garden)", in this debut issue of The Light of Dharma, I, Guide Thammasan, would like to bring you to experience this landmark of such an international tourist town as the first place. The reason is that nowadays whoever visits Phuket, Thais or foreigners, must visit this place as they know about it by online content, by word of mouth, by guides' and chauffeurs' recommendations, or by seeing the "Big Buddha" starkly on the top of the hill in the town area.

Though the Big Buddha's construction isn't yet to be completed, other than the scenery of the surrounding Nakkerd Hill and Andaman Sea, which gives very fresh natural feeling to sight, over here there is a touch of Dharma through sight, smell and sound.

The sight is a Buddha statue in the attitude of subduing Mara, the Big Buddha "Phraphutthamingmongkhol-akenagakhiri". The statue surface is patched with white jade marble "Suriyakanta". The width of the lap is 25.45 meters, the height is 45 meters. There are other sculptures and art objects nearby.

The smell is from the incense sticks in the basement of the Big Buddha.

The sound is the sound of the chanting and daily Dharma lecture by the monks and novices who stay there, and the guest monks who pay visits here continually for almost the whole year.

When you are in Chiangmai, you must climb Doi Suthep.

When you are in Nakhon Prathom, you must visit Phra Pathom Jedi.

When you are in Nakhon Srithammarat, you must visit Phra Barommthat Jedi.

When you are in Phuket, you must visit Nakkerd Hill Buddha Garden.

Then you can claim that you have really been to the province.

ใหม่ทุกขณะ

พระไพศาล วิสาโล

สายน้ำที่ไหลผ่านเราไม่เคยเป็นน้ำสายเดิม เทียนที่ลุกไหม้ก็มีไขเทียนเล่มเดิม ทุกสิ่งที่ปรากฏแก่ตาและใจของเรานั้น ไม่เคยเป็นของซ้ำเดิม หากเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนอยู่เสมอ เช่นเดียวกับเข็มนาฬิกาที่ดูเหมือนนิ่งแต่แท้จริงเคลื่อนตัวตลอดเวลา

ร่างกายของเราก็เช่นเดียวกัน มีการเกิดและดับตลอดเวลา วันหนึ่ง ๆ มีเซลล์ทั่วร่างกายตายไม่ต่ำกว่า 50,000 ล้านเซลล์ อวัยวะทุกส่วนมีการสร้างใหม่ทดแทนของเก่าตลอดเวลา ไม่ใช่แค่ผิวหนังและเส้นผมเท่านั้น แต่รวมถึงกระดูก ปอด ตับ ไต หัวใจ

ประมาณว่าภายใน 7 ปีร่างทั้งร่างก็แทบเป็นร่างใหม่ที่ไม่มีของเก่าหลงเหลือ (อาจจะยกเว้นก็สมองเท่านั้นเอง)

ยิ่งจิตด้วยแล้วเกิดดับตลอดเวลา ถึยิบพอ ๆ กับการกะพริบของไฟนีออนหรือจอโทรทัศน์จนดูเหมือนสว่างจ้าอยู่เสมอ แม้จะคิดเรื่องเดิม หรือโกรธนานเป็นวัน แต่สิ่งที่ปรากฏแก่ใจนั้นล้วนเป็นของใหม่เสมอ อารมณ์โกรธเมื่อนี้ก็มิใช่อันเดียวกับขณะนี้ เช่นเดียวกับเปลวเทียนเมื่อวินาทีที่แล้วหาใช่เปลวเดียวกับตอนนี้ไม่

ไม่มีอะไรซ้ำเติม ทุกอย่างล้วนเป็นของใหม่เสมอ หากเปิดใจรับรู้ปัจจุบัน ก็จะพบเห็นสิ่งใหม่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะรูปธรรมหรือนามธรรม ความซ้ำซากจำเจมีอยู่แต่ในความคิดของเราเท่านั้น แต่หาได้มีอยู่ในความเป็นจริงไม่

เมื่อเปิดใจมองสายน้ำ หากไม่หลงติดกับภาพเดิม ๆ ที่สร้างขึ้นในใจ หรือปล่อยให้ความคิดบดบัง ก็ akan เห็นน้ำสายใหม่ ซึ่งให้ความรู้สึกสดใหม่แก่เรา รวมทั้งได้พบเห็นสิ่งใหม่จากสายน้ำอยู่เสมอ เมื่อสวดมนต์ด้วยใจที่มีสติอยู่กับบทสวดทุกถ้อยคำ ไม่สาธยายตาม

ความเคยชิน หรือสวดแต่ปาก ก็จะพบว่าบทสวดนั้นใหม่เสมอ และให้แง่คิดอยู่เป็นนิจ แม้จะสวดมาแล้วนับร้อยนับพันครั้ง

หมั่นดูกายที่เคลื่อนไหว ดูใจที่คิดนึก แม้จะหายใจเข้าออกนับครั้งไม่ถ้วน เดินกลับไปกลับมาบนทางเส้นเดิมเป็นแรมปี แต่ทุกลมหายใจและทุกก้าวเดินสามารถพลิกเปลี่ยนจิตให้เห็นโลกและชีวิตในมุม ใหม่อย่างไม่เคยนึกคิดมาก่อน เพราะทุกลมหายใจและทุกก้าว นั้นไม่เคยซ้ำเติม แต่เป็นสิ่งใหม่เสมอ

Every moment is new

Phra Paisal Visalo

The river stream that runs past us is never the same stream. The candle that is alight and burning is not the same candle. Everything that occurs before our eyes, or in our mind, is never the repetition of the same thing. They are constantly new and ever-changing, like the hands on a clock, they appear to be still, but they are in fact moving all the time.

The same is with our body. A stream of birth and death is occurring there all the time. Each day, over 50 million cells die. Each and every body organ is continually replenishing itself. This is true not only to our skin and hair, but also our bones, lungs, liver, kidneys, and our heart. It is estimated that in seven years' time, our whole

body will become nearly entirely new. Nearly nothing old is left (except for the brain, perhaps).

This is particularly true with the mind, which is continually born and dies in great frequency. Just like the fluorescent light or the TV screen, the great frequency of their flickerings give the impression that they are sending steady light. Even when we are thinking about the same subject matter, or even when our anger lasts for days, the things that occur in our mind is always new. The anger that we felt a moment ago is not the same with our anger in this present moment. Just like the flame of a candle, its flame the previous second is not the same flame now.

Nothing is repeated. Everything is always new. If we open our mind to be in touch with the present moment, we will see and experience newness all the time, be it concretely or abstractly. The repetition only exists in our thoughts. But it does not exist in reality.

When we open our mind to watch the river stream _ when we are not attached to the old mental image we have created or when our mind is not clouded with thoughts _ we will be able to see a different stream that never fails to give us new, fresh feelings, as well as new discoveries.

When we chant our prayers with mindfulness on every single word, when we are not just reciting out of

habit or chanting with our mind elsewhere, then we will discover that the prayers are always fresh, with new dimensions for us to contemplate on, although we have chanted the words for hundreds or thousands of times.

Keep observing our body that moves, the mind that breeds thoughts, the breathing that continually goes in and out, year in and year out, on the same path. For every breath and every walking step can shift our mind to a different dimension to see life and the world in a new light, in ways that we cannot imagine. This is because every breath we take and every step we walk is never repeated; they are always new.

พุทธศาสนากับการพัฒนา(1)

ส.ศิริรักษ์*

ท่านพุทธทาสภิกขุได้ให้ข้อสังเกตว่า คำว่า “พัฒนา” ในภาษาบาลีหรือสันสกฤตนั้น หมายความว่า ยุ่งยากหรือสับสน และในพุทธศาสนานั้นพัฒนาการมีความหมายทั้งในแง่เจริญและเสื่อม ในทำนองเดียวกันอิวาน อิลลิช(Ivan Illich)เคยบอกกับผู้เขียนว่า คำว่า “Progressio” ในภาษาละติน ซึ่งเป็นรากศัพท์ของคำว่า “Development” นั้นแปลว่าบ้าได้ด้วย

เมื่อมองดูโลกในปัจจุบันนี้แล้วก็ยากที่จะแย้งผู้นำทางศาสนาทั้งสองท่านได้พัฒนาการของชาติได้รับการเน้นย้ำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนา ยิ่งพัฒนาไปมากเท่าไร คนรวยก็ยิ่งรวยขึ้นและคนจนกลับจนลง และถึงกระนั้น คนรวยก็ไม่อาจมีความสุขได้ ธรรมชาติแวดล้อมถูกทำลายลงทุกวัน สัตว์และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆต้องสูญหายไปโดยเปล่าประโยชน์โดยวัตถุประสงค์ที่เห็นแก่ตัวมากขึ้น จนถึงขนาดที่ผู้บริหาร The Club of Rome ได้ทำนายไว้ว่า ถ้าหากยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการแล้วละก็ โลกจะถูกทำลายด้วยพัฒนาการชนิดนี้ในชนรุ่นนี้หรือชนรุ่นถัดไป

ความคิดเช่นนี้เป็นการมองโลกในแง่ร้ายเกินไปหรือไม่

โดยแท้จริงแล้วพัฒนาการอาจมองได้สองด้าน ปริมาณและคุณภาพ การมองเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าทั้งสองแยกเป็นเอกเทศ ทั้งสองไม่อาจแยกจากกันได้ เพียงแต่ว่าด้านไหนจะเป็นด้านหลัก ด้านไหนจะเป็นด้านรอง ถ้าคำนึงถึงปริมาณเป็นด้านหลัก เราสามารถวัดผลของการพัฒนาโดยอาศัยวัตถุ ซึ่งสามารถวัดหรือจับต้องได้ เช่น การเพิ่มขึ้นของรายได้ โรงงาน โรงเรียน โรงพยาบาล สิ่งก่อสร้าง อาหาร เสื้อผ้า แรงงาน และอื่นๆ โดยยืนอยู่บนสมมติฐานที่ว่า วัตถุเหล่านี้เป็นสิ่งดี และเมื่อปริมาณเพิ่มขึ้น คุณภาพก็จะดีขึ้นโดยอัตโนมัติ สมมติฐานอันนี้ถูกต้องหรือไม่? ในปัจจุบันเห็นได้ว่ามันไม่ถูกต้อง

เมื่อคำนึงถึงคุณภาพเป็นด้านหลัก เราสามารถวัดผลของการพัฒนาโดยดูที่มนุษย์โดยตรง แต่เราจะต้องมองประชาชนในลักษณะที่สัมพันธ์กับศักยภาพเต็มที่ของเขา เป็นการไม่ถูกต้องที่จะกล่าวว่า เมื่อประชาชนมีกินมีใช้ไม่อดอยาก ไม่มีโรค เท่านั้นที่เพียงพอแล้ว ถึงแม้ว่าจะขาดอิสรภาพและเสรีภาพก็ตาม หรือการที่จะกล่าวว่า มันน่าพอใจแล้วถ้าคน

ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาในด้านวัตถุหรือปริมาณเป็นจริงหรือไม่ ผู้ที่ตื่นตัวกับความสำเร็จของรัสเซียหรือจีนไม่ได้มองประชาชนในแง่ความเต็มเปี่ยมของเขา ผู้เขียนไม่ปรารถนาที่จะดูแคลนประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีน ซึ่งได้พัฒนาไปอย่างมากในด้านวัตถุ เราต้องยอมรับว่าจีนประสบความสำเร็จไม่ใช่น้อย แต่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยถ้าหากจะกล่าวอ้างว่าสังคมเช่นนี้ประสบความสำเร็จในแง่คุณภาพของชีวิตด้วย คนส่วนมากที่ยกย่องสังคมเช่นนั้นไม่ปรารถนาที่จะเข้าไปอยู่ในสังคมนั้น นอกเสียจากว่าไม่มีทางเลือกเป็นอื่น การพัฒนาโดยผ่านสังคมนิยมคอมมิวนิสต์นั้นจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อไม่มีทางเลือกอื่น ด้วยเหตุที่ประชาชนต้องการที่จะเรียนรู้ถึงความเต็มในความเป็นมนุษย์ของเขา ปัจจัยสี่นั้นเป็นเพียงเครื่องยังชีวิตทางร่างกายเท่านั้น แต่ประชาชนต้องการและจำเป็นที่จะต้องก้าวไปไกลกว่านั้น ประชาชนควรมีโอกาสที่จะแสวงหาความสามารถของเขาเท่าที่จะเป็นไปได้ และใช้ความสามารถซึ่งแฝงเร้นอยู่น้อยอย่างเต็มที่เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ในทัศนะเช่นนี้พัฒนาการจะต้องคำนึงถึงมนุษยชาติในทุกก้าวดำเนิน จะต้องตอบคำถามที่ว่า มนุษย์เป็นใคร? และควรจะเป็นเช่นไร? พัฒนาการในแง่นี้จะมองข้ามความจำเป็นในด้านปัจจัยสี่ เพราะเป็นสิ่งจำเป็นแก่ชีวิต แต่ทว่าแก่นนั้นไม่เพียงพอ เราต้องไม่เน้นย้ำที่วัตถุที่อำนวยความสะดวกสบายที่เกินเลยจากปัจจัยสี่ ในขณะที่เพื่อนมนุษย์ยังมีไม่เพียงพอที่จะดำรงชีวิต เราต้องเน้นที่คุณภาพของชีวิตมนุษย์ซึ่งไปพันการดำรงชีวิตทางกายภาพไปสู่ความเต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์

ปัญหาในการพัฒนาด้านคุณภาพอยู่ที่ความยากลำบากในการบ่งชี้และวัดผล นักวางแผนทั้งหมด ไม่ว่าในตะวันตกหรือตะวันออก ไม่ต้องการที่จะใช้เวลาในการศึกษาปัญหาอันซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องกับเป้าหมายสูงสุดของมนุษยชาติ เขาปฏิเสธที่จะคิด โดยอ้างว่าเป็นเรื่องของเมตาฟิสิกส์หรือศาสนา เหมือนกับว่าประชาชนธรรมดาไม่สามารถจะวิพากษ์วิจารณ์หรือเข้าใจสิ่งนั้นได้ นักปรัชญา นักเทววิทยา หรือผู้นำศาสนาไม่อาจพันผิดในกรณีนี้ เพราะไม่พยายามที่จะใช้ภาษาที่คนทั่วไปเข้าใจได้ หรือตั้งข้อรังเกียจแก่คนที่ไม่นับถือศาสนา ในขณะที่เดียวกับที่ไม่สนใจในแผนพัฒนาของผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่น หรือไม่ก็ยุ่งกับการเกิดการตายของชาวบ้านและเรื่องไร้สาระและส่วนที่เป็นเปลือกของศาสนา โดยเฉพาะเรื่องไสยศาสตร์และพิธีกรรมต่างๆ และบางคนทำให้เรื่องของศาสนากลายเป็นธุรกิจไป

ด้วยเหตุที่พัฒนาการมิได้พิจารณาถึงคุณภาพ เพราะความลำบากในการวัดผล และเพราะการปฏิเสธที่จะตรวจสอบถึงความเป็นมนุษย์ที่แท้ พัฒนาการจึงเป็นเรื่องของปริมาณ ยิ่งสังคมพัฒนามากเท่าไร สังคมก็ยิ่งซับซ้อนขึ้นเท่านั้น จนกระทั่งการพัฒนาต้องการเฉพาะผู้ที่เชี่ยวชาญเฉพาะทางมากยิ่งขึ้น บุคคลเหล่านี้มักจะไม่สนใจในปัญหาของมนุษยชาติโดยรวม ภาษาที่เขาใช้เป็นภาษาทางเทคนิคซึ่งมีเฉพาะบุคคลในวงการเดียวกันเท่านั้นที่จะเข้าใจได้(ในแง่นี้ ผู้ที่ตั้งตัวเองว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญทางศาสนาก็ไม่ต่างไปจากผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น) ที่ร้ายยิ่งกว่านั้น เป็นไปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้วัดผลของพัฒนาการในแง่ความสำเร็จของเขาในแง่อาชีพของเขา โดยไม่พิจารณาดูว่าสังคมดี

ขึ้นหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ผลสำเร็จในทางศาสนา วัดกันในแง่ปริมาณของโบสถ์วิหารที่สร้างขึ้น ความสวยงามของโบสถ์ รายได้ขององค์กรทางศาสนา จำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น ปริมาณของเอกสารที่พิมพ์ขึ้น โดยไม่มองไปที่ความเปลี่ยนแปลงของคุณธรรมในตัวสมาชิก ความเสียดุลความโอ้อวมอริ ทั้งนี้ โดยไม่ต้องกล่าวถึงเรื่องทีลึกลับซึ่งทางจิตวิญญาณเลยด้วยซ้ำ ในด้านพัฒนาการของการศึกษาความสำเร็จวัดกันที่จำนวนนักเรียนและโรงเรียนที่เพิ่มขึ้น การขยายหลักสูตร โดยไม่มีวิธีใดที่จะวัดว่าการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนหรือไม่ ในด้านการสาธารณสุขก็มองกันที่จำนวนแพทย์และโรงพยาบาล หรืองบประมาณด้านสาธารณสุข ประเทศไหนประเทศนี้เป็นผู้นำด้านนี้ เนื่องจากผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจหรือเปลี่ยนไตได้สำเร็จ หรือเพราะสามารถป้องกันโรคนั้นโรคนั้นได้ โดยไม่พิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่า ในประเทศนั้นๆ ประชาชนทุกคนเป็นคนป่วยและไม่มีใครดูแลรักษาตนเองได้ ทุกคนต้องขึ้นกับแพทย์ในทุกทาง เมื่อปวดหัวหรือเป็นไข้ธรรมดาก็ต้องรีบไปโรงพยาบาลหรือคลินิก หรือถึงขนาดที่ว่า ภรรยาทะเลาะกับสามีก็ต้องไปใช้บริการของจิตแพทย์ มากไปกว่านั้น การแพทย์สมัยใหม่รับผิดชอบต่อการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วมากน้อยแค่ไหน ในด้านการขนส่งวัดผลสำเร็จในแง่ความเร็ว บางคนต้องใช้เวลาส่วนมากไปในการเดินทาง ในขณะที่ประชาชนเป็นจำนวนมากไม่มีแม่เฒ่าที่เดินทางออกจากหมู่บ้านของตน และยังไม่มีการพิจารณาถึงเลยว่าการที่คนใดคนหนึ่งจะเดินทางจากหมู่บ้านหรือจะไปยังที่ใดที่หนึ่งที่ต้องการจะไป

ได้นั้น เป็นผลดีหรือผลเสียกันแน่

ที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้นก็ตรงข้อเท็จจริงที่ว่า นักเศรษฐศาสตร์วัดผลสำเร็จจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และทัศนะเช่นนี้นำไปสู่ระบบอุตสาหกรรมซึ่งถูกกระตุ้นด้วยผลกำไร และนักเศรษฐศาสตร์นี้เองที่มีบทบาทในเงินพัฒนาต่างๆ ดังนั้น พัฒนาการจึงกลายเป็นเรื่องของเศรษฐศาสตร์และการเมืองอย่างสุดเหวี่ยง นักเศรษฐศาสตร์มองพัฒนาการในแง่การเพิ่มของอัตราเงินและสิ่งของ ดังนั้น จึงเป็นการเพิ่มความอยาก(โลภะ) นักการเมืองมองพัฒนาการเพิ่มอำนาจจึงเสริมความปรารถนาที่ผิด(โทสะ) เมื่อทั้งสองร่วมมือกันเหมือนมือกับถุมือ และวัดผลของพัฒนาการในแง่ปริมาณจึงเสริมความไม่รู้(โมหะ) เป็นอันครบอภุศลมูลทั้งสามในพุทธศาสนา

จะเห็นได้ว่าทุกประเทศมีเป้าหมายที่จะเพิ่มผลผลิตรวมของชาติ เพิ่มดุลการค้า เพิ่มปริมาณสินค้าออก ขยายการอุตสาหกรรม ขยายการก่อสร้างและอื่นๆ ประชาชนถูกมองเป็นเพียงแรงงานและผู้บริโภค ดังนั้น ประชาชนมีค่าเป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยให้ตัวเลขในรายงานต่างๆ ดูดีขึ้น โดยไม่มีการพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่าประชาชนเหล่านั้นต้องทนกับการปกครองที่กดขี่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ในขณะที่วิถีวัฒนธรรมชาติรอบข้างและวิถีการดำเนินชีวิตของเขาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง ยกตัวอย่างเช่น การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศด้อยพัฒนาเครื่องจักรกลต่างๆ ถูกสั่งเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือ น้ำมันเป็นการลงทุนจากต่างประเทศโดยอาศัยแรงงานท้องถิ่น คนงานต้องทำงานหนักเพื่อแลกกับค่าแรงถูกๆ และโรงงานก็ปล่อยของเสีย

ออกมาทั้งคืนทั้งวัน ใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์ พัฒนาการชนิดนี้ช่วยลดความยากจนของคนงานลงหรือช่วยทำให้เกิดความเสมอภาคทางสังคมและเศรษฐกิจเท่าไร ส่งผลต่อสันติสุขและความกินดีอยู่ดีของสังคมโดยรวมและส่งผลต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมหรือไม่ จะมีค่าอะไรนอกจากข้อเท็จจริงที่ว่า นักลงทุนชาวต่างประเทศและนักลงทุนท้องถิ่นซึ่งมักมีอิทธิพลทางการเมืองอยู่ด้วยเพิ่มพูนความมั่งคั่งในขณะที่เดียวกับที่กตคนชาติเดียวกันลง และขัดขวางไม่ให้ประชาชนมีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองเหนือกว่าหรือเท่ากับที่เขามี ในประเด็นเหล่านี้รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและโรงแรมด้วย แต่การถามคำถามเช่นนี้ มักถูกมองไปว่าเป็นการขัดขวางพัฒนาการและความก้าวหน้า เป็นการยากที่จะวัดว่า สิ่งที่เราเรียกว่าความก้าวหน้าจะขัดขวางสังคมที่แท้จริงของมนุษย์สักเท่าไร หรือจะทำให้ลายวัฒนธรรมเดิมและคุณภาพของชีวิตเพียงไหน ดังนั้น นักเศรษฐศาสตร์และนักการเมืองมักจะไม่นิยมคิดถึงสิ่งเหล่านี้ แต่จะพร่ำกล่าวอยู่เสมอว่า เขาสนใจในเรื่องคุณภาพของการดำรงชีวิต

ดูคล้ายกับว่าผู้เขียนไม่ให้ความสำคัญ ยุติธรรมต่อนักเศรษฐศาสตร์ และถึงแม้ว่าผู้เขียนจะเคยสอนปรัชญาในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ผู้เขียนใคร่ที่จะแสดงให้เห็นจุดอ่อนของทฤษฎีพื้นฐานบางประการของเศรษฐศาสตร์ซึ่งเน้นการพัฒนาและซึ่งวัดผลในแง่ของตัวเลขของผลผลิตรวมประชาชาติ(GNP) ผลผลิตรวมของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และรายได้ของประชากรต่อหัว ท่านที่เป็นนักเศรษฐศาสตร์ได้โปรดคอยให้กับข้อจำกัดของข้อวิจารณ์ของผู้เขียนด้วย

เมื่อนักเศรษฐศาสตร์หรือสมาชิกของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจประกาศว่า ผลผลิตรวมของชาติเพิ่มขึ้น 8% เขากำลังอ้างถึงตัวเลขซึ่งได้จากหักผลผลิตและบริการประจำปีที่เพิ่มขึ้น 10% ด้วยอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร 2% ถ้าการเพิ่มยังเป็นไปอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลา 2-3 ปี นักเศรษฐศาสตร์จะกล่าวว่า ประเทศกำลังเติบโตพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ วิธีการแสดงตัวเลขนี้เป็นทฤษฎีของโรสตอว์(Rostow) และได้ถูกนำมาใช้ในแผนพัฒนาการ

คำถามที่เราจำเป็นต้องถามขึ้นคือว่าเป็นการถูกต้องแล้วหรือที่จะเฉลี่ยสิ่งที่เพิ่มขึ้นนี้ในแง่ของรายได้ของประชากรต่อหัว ยกตัวอย่างว่า เมื่อผลผลิตรวมของชาติเพิ่มขึ้น 8% 80%ของจำนวนนี้เป็นของคนเพียง 10% ของประชาชนทั้งหมด ในขณะที่อีก 90%ได้รับส่วนเฉลี่ยของ 20% ได้รับส่วนเฉลี่ยของ 20% ที่เหลือ สิ่งนี้เกิดขึ้นเสมอในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งคนรวยยิ่งรวยขึ้นและคนจนยิ่งจนลง แต่นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้คิดว่า การแบ่งปันปันส่วนยังไม่ดีพอ จึงยังเป็นไปไม่ได้ที่จะคิดความยุติธรรม หรือความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ถ้าแม้ว่าแต่คำนี้ถึงเรื่องนี้ ก็จะไม่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการพึ่งตัวเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในประเทศอย่างเช่นประเทศไทย ฟิลิปปินส์ เกาหลี มาเลเซีย และสิงคโปร์ ความเสมอภาคในโอกาสเป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่ง ในขณะที่คนกลุ่มน้อยอยู่อย่างสุขสบาย คนกลุ่มใหญ่ยังยากจน เพราะเมื่อนักเศรษฐศาสตร์โต้แย้งว่า เพื่อที่จะทำให้มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในทางเศรษฐกิจ จึงจำเป็นที่จะต้องกตค่าแรงและคนส่วนใหญ่ให้ต่ำ เพื่อที่จะ

ให้ชาวต่างชาติและนายทุนสนใจที่จะลงทุน เขาจะได้ลดต้นทุนการผลิตและได้กำไรอย่างรวดเร็ว ถ้าหากจะลงทุนต่อไป ถ้าเป็นเช่นนี้ ผลผลิตรวมของชาติจะสูงขึ้น

วิธีคิดแบบนี้โยงกับความคิดแบบทุนนิยม ซึ่งคำนึงถึงว่าสินค้าเพิ่มมากเท่าไร ยิ่งก้าวหน้าเท่านั้น ธุรกิจแบบทุนนิยมมีเป้าหมายอยู่ที่สิ่งนี้ เป้าหมายเพื่อที่จะได้ผลกำไรสูงสุด จะมีได้ต้องมีเพียงกลุ่มเดียว ก็กุมเงินตราเอาไว้ เพื่อที่จะขยายการลงทุนและเพิ่มผลิตภัณธ์ ดังนั้น การผลิตและการอุปโภคบริโภคจึงได้รับการเน้นย้ำ การโฆษณากลายเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มความโลภและตัณหา ทั้งความโลภและตัณหามักสนับสนุนซึ่งกันและกัน ดังนั้น การโฆษณาแทบจะทุกรูปแบบ รวมทั้งภาพที่เร้าอารมณ์ไว้ด้วย จึงมุ่งเพื่อล่อให้ประชาชนต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็น

พัฒนาการชนิดนี้มักจะตามด้วยการเร้าให้ประชาชนต้องการ กระหายอยาก และความอยากนั้นมักเป็นในเรื่องโลกีย์หรือทางวัตถุ

ถ้าหากประชาชนถูกแวดล้อมด้วยความปรารถนาและความพึงพอใจในเพียงแค่ปัจจัย 4 หรือมากกว่านั้นเล็กน้อย เพียงเพื่อให้เขาพัฒนาศักยภาพของเขา ในการช่วยเหลือผู้อื่น อย่างที่ชุมชนชาวพุทธของเราเคยเป็นในอดีต ทุนนิยมจะประสบความสำเร็จล้มเหลว เหตุผลนี้ใช่หรือไม่ที่จักรวรรดินิยมตะวันตก ซึ่งเข้ามาสู่เอเชียพร้อมด้วยระบบทุนนิยม ดูถูกวิธีการดำเนินชีวิตแต่เดิมของชาวเอเชียว่าล้าหลังและป่าเถื่อน ก็เพราะว่าชีวิตแบบนี้ไม่รู้จักเราให้ต้องซื้อสินค้าต่างประเทศ และไม่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย

ในเรื่องนี้จะเป็นการกล่าวเกินเลยไปหรือไม่ว่า ใครก็ตามที่รักชีวิตที่มีสาระและสันติ และมีความปรารถนาตรงที่จะช่วยเหลือผู้อื่น พุดให้ง่ายว่าใครก็ตามที่ประพฤติปฏิบัติศาสนาธรรม จะยอมรับพัฒนาการตามระบบทุนนิยมได้ละหรือ

(อ่านต่อฉบับหน้า)

* สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (เกิดพ.ศ.2475) เป็นครู นักคิดนักเขียน เจ้าของนามปากกา ส.ศิวรักษ์ สมญาปัญญาชนสยาม ได้รับรางวัลอัลเทอเนทีฟโนเบลในปี 2538 ทั้งยังได้รับรางวัลศรีบูรพาจากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยในปีเดียวกัน มีผลงานการเขียนนับร้อยเล่มในหลายด้าน เช่น พุทธศาสนา สังคม การเมือง ทั้งภาษาอังกฤษและไทย

Buddhism and Development is small beautiful?(1)

S.Sivaraksa*

The Venerable Buddhadasa Bhikkhu, a famous Siamese Buddhist monk, once remarked that the word “development” in its Pali or Sanskrit equivalent means “disorderliness” or “confusion,” and in Buddhism “development” refers either to progress or regress. In a similar vein, Ivan Illich once told me that the Latin word progression, which is the root idea of “development,” can mean “madness” also.

When we look at what is happening in the world today, where national development is being so much emphasized, especially in the so-called underdeveloped or the developing world, it is difficult to contradict what these two religious leaders were implying. The further development has proceeded, the more it has resulted in the rich becoming richer, while the poor remain poor or become even poorer and the rich are still not happier. Nature and environment are deteriorating day by day. Animal life and other natural resources are increasingly wasted for selfish purposes to such an extent that some of the world’s leading professionals, who organized the Club of Rome, have prophesized that unless mankind makes some fundamental changes in its world view, continued development may

result in the ruin or destruction of the world within this generation or the next. Is this overly pessimistic?

In fact, development may be viewed from either of two aspects: quantity or quality. This does not mean that the two are mutually exclusive, for quantity and quality are quite inseparable. But the question is, which one is to be viewed as basic and which one as secondary?

Accepting quantity as the basic factor, one can measure the results of development in terms of physical things, things that can be measured or touched such as the increase in income, factories, schools, hospitals, buildings, food, clothing, the labor force, etc., assuming that these are all good things, and that the more the quantity increases the more the quality automatically is increased. But the question is, is this a correct assumption? As I have suggested, it is now clear that it is not correct.

Accepting quality as the basic factor, one can measure the results by looking at human beings themselves. But one must view people in relation to their full potentiality. It is not correct to say that when people have enough to live on without starving and are free from disease, that they have sufficiency, even

though they may lack freedom and liberty; or to say that it will be quite satisfactory if only most of society can be developed in a material or quantitative sense. Is it not true that those who have become excited about the successes of China or Russia have not considered people in their wholeness? I don't want to belittle those two countries, especially China, which has developed so far materially. We must admit that China has had no small success. But if you say that such societies have also been successful in the matter of the quality of human life, I would have to disagree. Most of those who praise such societies have no desire to go and join them, unless there is no other option. To put it another way, development through socialistic communism only becomes possible when no other way is open, for people want to realize their full humanity. The four Buddhist "requisites" (food, clothing, shelter and medicine) help only to keep one alive. But people want and need to go further and search out their own abilities as far as possible, and then to use these hidden abilities to the fullest extent, through social or institutional structures for the general welfare. To put it in religious terms, this has to do with the sacredness or the special quality which man has. In this view development must at every step take into account the essence of humanity. It must deal with the question, "What is man, and what should man be?" Development in this sense will not overlook the need for the four requisites, for they are necessary for life itself. But they are not sufficient. Emphasis should not be put on luxuries

beyond the four requisites, while some fellow humans still do not have enough of the four requisites to sustain life. Emphasis should be placed on the quality of human life, moving beyond the supplying of the bare necessities of living, to bring human life its highest fulfillment.

The problem in qualitative development lies in the difficulty of identifying and measuring qualitative results. Planners on the whole, whether in the East or the West, do not want to take the time to study the complicated problems having to do with ultimate goals of humanity. They excuse themselves by saying it is a problem of metaphysics or of religion, as though ultimate goals are beyond the ability of common people to discuss or understand. Philosophers and theologians or religious leaders are not without fault in this, as they do not give sufficient attention to using language that common people can understand, or they show obvious disdain for non-religious people, while at the same time they evidence little interest in the development plans of experts in other fields. Or they simply occupy themselves with things that have little to do with the life and death matters of people. They spend their time on trivia and on the outward forms of religion, emphasizing this or that aspect of theology or of ceremony, and some even make their religion into a business.

Because of the failure of development to take quality into account due to the difficulty of assessing results, and because of the refusal to examine the essence of true humanity, development generally is simply a

matter of quantity. The greater the development in society, the more complex society becomes, until development requires people with highly specialized knowledge who find it difficult to be interested in the wider problems of humanity. Even their language becomes so technical that only their own inner circle can understand it. (In this respect those who set themselves up as religious experts are no different from other experts.) What is worse is that it is possible for these experts to measure results in terms of their own success, in their own profession, with scarcely any consideration given to whether or not society has been bettered or not. For instance, success in religion is measured in terms of the number of churches or temples built, their beauty, the income of the religious organization, increase in membership, and the quantity of material published, without necessarily taking any note of possible change in the basic humanity or character of the members, their self-sacrifice, or their true neighborly love, not to mention any improvement or deterioration in matters of the mind or purity of spirit. In the field of educational development, success is spoken of in terms of the increase in the number of students and schools, and the expansion of curriculum, with no method of determining to what extent, if any, the studies are helpful to the students. In the medical field, what seems to count is the number of doctors and hospitals, or the public health budget. This or that country is held up as an example of medical leadership because of heart transplants or kidney transplants, or the prevention of this or

that disease, without taking note of the fact that in that country everyone has become a patient and no one has any ability to take care of himself. They have become totally dependent on doctors. A simple headache or a slight fever, and they must rush to a clinic or the hospital. Even an argument between a man and wife requires the services of a psychiatrist. Moreover, it can be asked, to what extent is modern medicine responsible for the population explosion? In the field of transportation, success is measured in terms of speed. Some people have to spend most of their time traveling, while many more people don't even have a chance to leave their village. Yet there is no consideration given to the question whether it is beneficial or detrimental to leave one's village or to be able to go where one wants to go.

Even worse is the fact that economists measure success in terms of increased production, and so must turn to industrialization, to the profit motive. And it is the economists who are most influential in development planning. As a result development becomes supremely a matter of economics and politics. For economists see development in terms of increasing currency and things, thus fostering greed (lobha). Politicians see development in terms of increased power thus fostering ill-will (dosa). Both then work together, hand in glove, and measure the results in terms of quantity, thus fostering ignorance (moha), and completing the Buddhist triad of evils. This is illustrated by the fact that almost every country aims to increase the gross national product, to increase the trade balance, to increase exports, to expand

its industry, to expand building construction, etc. As for people, they are considered only as the labor force and as consumers. So people have value only as a means to make the numerical statistics of success look good on paper. No consideration is given to the fact that those people must endure tyranny, and are taken advantage of, while nature around them and their own style of living deteriorate. Take as an example the construction of a new industrial plant in a developing country for which modern machinery is brought in from abroad, with foreign experts brought in to run it; it is financed from a broad, but local laborers are used, who must work hard at boring tasks for a small wage, while the factory spews out waters night and day. Who profits from this? Does this type of development reduce the poverty of the worker or not? How much does it help to bring about social and economic equality? Does it contribute to the peace and well-being of society as a whole and to the conservation of the natural environment? Of what value is it, apart from the fact that the foreign investors, along with a few local investors who usually have political interests at stake, accumulate wealth, while oppressing their own countrymen and obstructing them from having economic and political power on, or near a level with their own? The tourist industry and the hotels should ask themselves these same questions, But to even ask these questions is considered to be obstructive to development and progress. For it is difficult to measure how much so-called progress might be an impediment to a true human society, or might destroy the

old culture and the quality of life. Economists and politicians usually give the matter no thought, but they continually mouth phrases about how concerned they are.

It may seem that I am not being fair to the economists, although I have taught philosophy in the Faculty of Economics at Thammasat University in Bangkok, but I would like here to show the weakness of some basic theories of that school of economists which emphasizes “development” and which measures results in terms of mathematical figures having to do with the gross national product, the gross domestic product, and the per capital income. If there are any economists here, please forgive the limits of my exposition.

When economists or members of any National Economic Development Board announce that the Gross National Product (GNP) has increased by 8% they are quoting a figure which amounts to taking the year’s production and services increase of 10% and subtracting the year’s population increase of 2%. If the increase holds steady over a few years, then the economists will say the country has reached self-sustaining growth. This method of figuring is used as the basis of Rostow’s theory in regard to “take-off,” and is used in development planning.

The question we need to ask is whether it is legitimate to average this increase out in terms of per capital income, as is done. As is done. For instance, when the GNP increases by 8% it may be that 80% of the increase goes to only 10% of the population, while the other 90% of the population divides up the remaining 20%. This is what usually

happens in the developing countries, so that the rich get richer and the poor poorer. But economists of this school maintain that a better division cannot yet be made, that it is not yet possible to take justice or economic equality into consideration. If we did, there would be no economic progress, and self-sustaining economic growth or the take-off point would not be reached. So it can be seen that in such countries as Siam, the Philippines, Korea, Malaysia, and Singapore, equal opportunity is lacking to a great extent. While a few are at ease, the majority are poor, because the economists argue that for fast progress to be made it is necessary to keep the laborers and the majority of the people down, in order that foreigners and capitalists will be willing to invest. For they must keep costs low and make a fast profit if they are to continue to invest. When this happens the gross national product will increase.

This type of thinking is inescapably related to capitalistic thought which holds that the more goods increase, with the least interference, the greater the progress. Capitalistic business has only this as its goal. The goal is to make the highest profit possible by keeping the money in the hands of a few, in order to make larger investments, in order to produce more things. So production and consumption are emphasized. Advertising becomes important in order to increase

greediness, and usually lust is a part of the advertising also, since greed and lust usually strengthen each other. So almost every type of advertising, in addition to luring people to want unnecessary things, will include sensual pictures.

This kind of development is always accompanied by some kind of incentive to make people want, to thirst, to desire; and the desire is usually for worldly or material things. If people were temperate in their desires, being satisfied in the material sense with the for Buddhist requisites, or a little more which might be necessary for life, in order to give them the opportunity to develop their potentialities-with each one wanting to help the other as was typical of or Buddhist village life in former times, then capitalism would fail. Is not this the reason that western imperialism, which went to Asia along with capitalism, looks down upon the former Asian way of life as backward and uncivilized-because that kind of life provides no incentive to buy foreign goods, nor is it anxious to exploit natural resources to the maximum?

In the light of this, is it putting it too strongly to say that it is impossible for anyone who loves a peaceful life and contentment, and has an honest desire to help other, in other words anyone who takes his religion seriously, to approve national development on capitalistic lines?

(to be continued)

---

* **Sulak Sivaraksa**, born 1933, is a prominent and outspoken Thai intellectual and social critic. He is a teacher, a scholar, a publisher, an activist, the founder of many organisations, and the author of more than a hundred books and monographs in both Thai and English.

อารมณ์ขัน

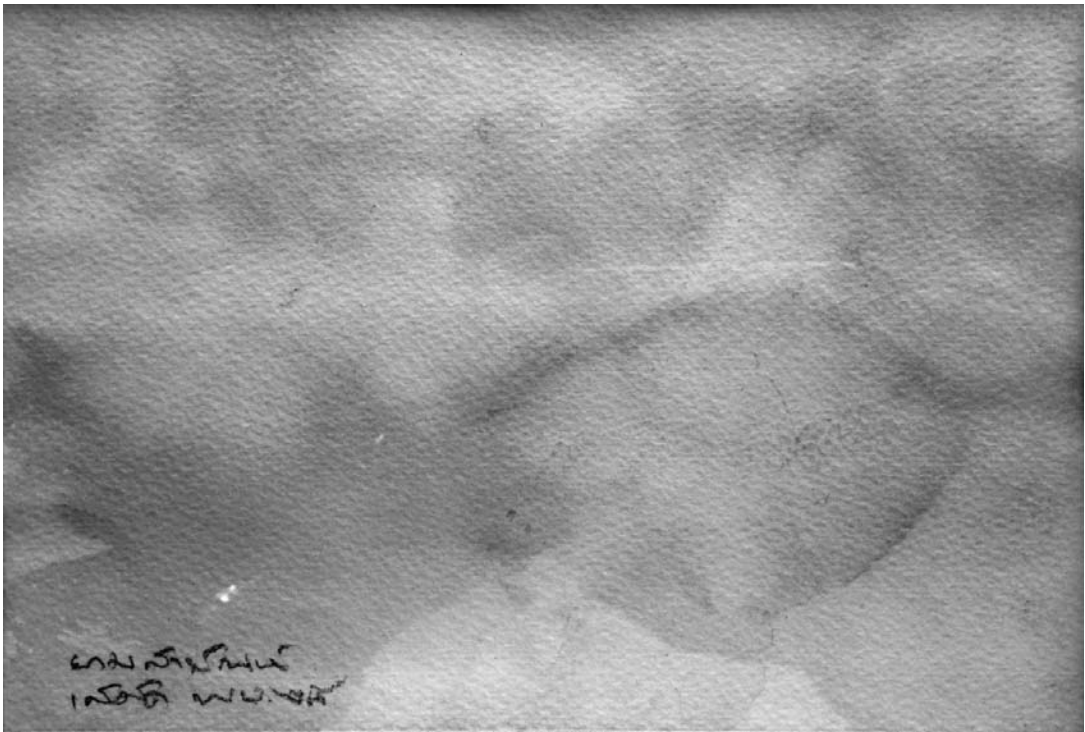
พจนานา จันทลันติ

อารมณ์ขันเป็นสิ่งทรงคุณค่ายิ่งของผู้ปฏิบัติธรรม นอกจากหลักปฏิบัติและอุบายวิธีที่อาจารย์มอบให้ มันเป็นอุบายอันทรงพลังที่สุดในการเผชิญหน้ากับ“สิ่งไม่รู้” ไม่ว่าสิ่งไม่รู้นั้นจะเป็นนิพพาน สุญญตา ความว่าง นิรันดรภาพ หรืออทวิลักษณ์ ทั้งยังเป็นอุบายอันทรงพลังที่สุดในการเผชิญหน้ากับ“สิ่งรู้” เมื่อคุณแลเห็นแง่มุมอันไร้สาระของมัน ไม่ว่าโลกธรรมหรือโลกียวิสัย เมื่อแลเห็นความว่างเปล่าไร้แก่นสารของมัน คุณจะเต็มไปด้วยความรู้สึกขบขันซ้ำตัวเองที่หลงยึดอย่างเอาเป็นเอาตาย

ครูผู้ยิ่งใหญ่ล้วนเต็มไปด้วยอารมณ์ขัน เพราะนั่นเป็นอุบายอันทรงพลังที่สุดในการนำเสนอหลักธรรมอันสูงส่ง ลุ่มลึกในสายตาของ

ชาวโลก อารมณ์ขันของคุณจะทำให้ศิษย์ผ่อนคลายและวางใจ จะลดการ์ดลง กำแพงที่สูงก็จะเตี้ยลง เพราะที่สวมไว้อย่างรัดกุมก็จะหลุดหลวม คุณจะล้อมป้องกันตัวโดยสิ้นเชิง ดวงจิตก็จะกลับกลายเป็นจิตอย่างง่ายๆ เหมือนจิตของเด็กทารกที่พร้อมจะต่อติดเชื่อมโยงกับจิตดวงอื่น กับจิตของครู พร้อมทั้งจะเปิดรับ เปิดกว้างและเปลือยเปล่าอย่างสิ้นเชิง

ทันใดนั้นคุณจะถูกจุ่มอย่างไม่ทันรู้เนื้อรู้ตัว หลักธรรมล้ำลึกจะถูกส่งทอดจากครูฉับพลันนั้นคุณจะ“รู้”โดยไม่ทันได้รู้จะ“เข้าใจ”โดยไม่ทันได้รู้สึก ทุกสิ่งทุกอย่างจะบังเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ การถ่ายทอดได้บังเกิดขึ้นแล้ว

อารมณ์ขันของผู้ปฏิบัติธรรมยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความรุดหน้าทางภูมิธรรม มันแสดงให้เห็นว่าคุณผ่อนคลายเพียงใด เป็นธรรมชาติเพียงไหน คุณจะกลับเป็นมนุษย์อีกครั้ง หลังจากเครื่องเครียดเอาเป็นเอาตาย มุ่งมันจนหน้าดำคร่ำเครียด คุณจะกลับเป็นมนุษย์สามัญ และบังเกิดความเมตตากรุณาต่อทุกชีวิตผู้ร่วมทุกข์

ทว่าอารมณ์ขันนั้นจะต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ มิใช่สิ่งที่ตั้งใจสร้างขึ้น มันต้อง

มิใช่ตลกผิด ซึ่งทำให้ผู้คนรู้สึกกระอักกระอ่วนหรือเป็นตลกร้ายซึ่งทิ่มแทงผู้คน อารมณ์ขันที่แท้จริงนั้นย่อมเต็มไปด้วยมิตรไมตรี เปิดกว้างและเมตตาเอื้อเฟื้อ

และไม่ว่าคุณจะมองโลกหรือมองธรรมคุณก็อดที่จะรู้สึกขำมิได้ เพราะมันเป็นสองชั่วที่คุณเคยหมกมุ่นเอาเป็นเอาตายกับมัน ซึ่งล้วนไร้สาระ คุณอาจหัวเราะออกมา และเสียงหัวรอนั้นคือแก่นแท้ของความเข้าใจ และเป็นธรรมดาสามัญอย่างที่สุด

Humour

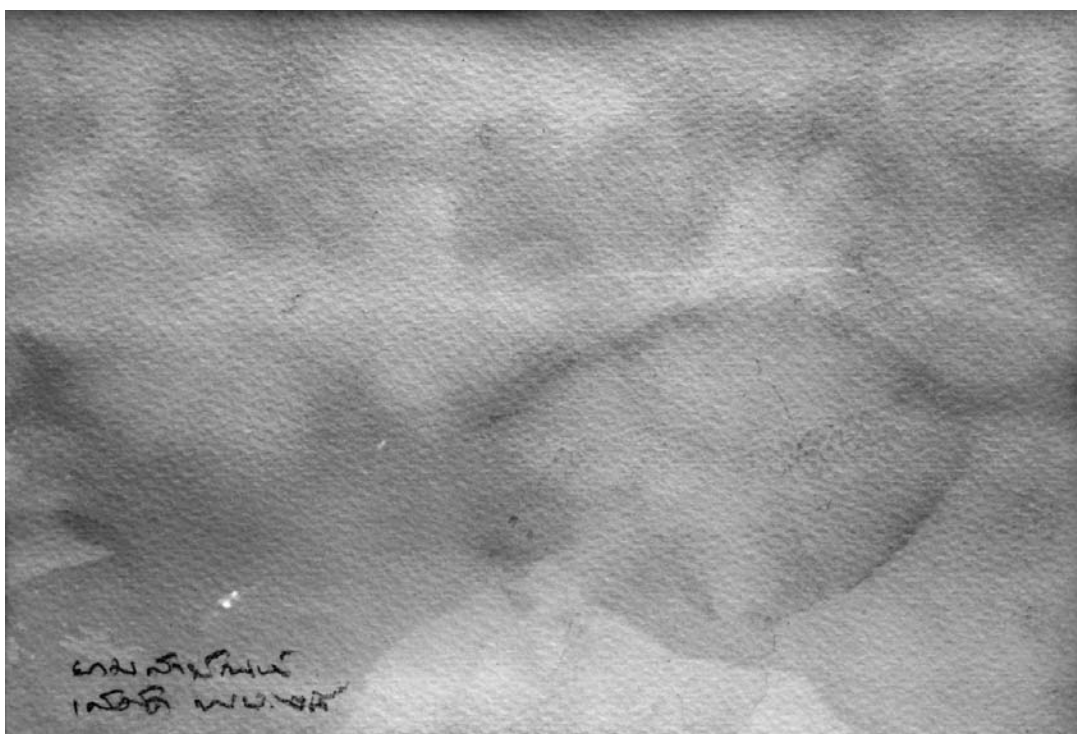
Pochana Chandrasanti

Humour is invaluable to Dharma practitioners. Apart from being a principle and trick that the teacher taught us, it is the most powerful method for facing an “unknown matter”, whether that matter is the Nirvana, the Sunyata, the Emptiness, the Nirandraphab or the Athawilak. It is also the most powerful method for facing a “known matter” once you see its absurd aspect whether it’s an earthly matter or a temporal matter. Once you see its emptiness, you will find it absurd that you are so attached to it as if it’s permanent.

Great teachers always have great humour as humour is the most powerful way of presenting the Dharma, deeply in the eye of the dwellers of the Earth, the humour of a teacher will make the disciples relaxed. Once you find a great teacher, your mind will be completely open and ready to connect to other minds and the mind of the teacher.

Then, a series of deep Dharma knowledge will be conveyed from the teacher to you immediately even without you noticing it. You will “know” and “understand” the Dharma

naturally. The knowledge transfer has happened.

The humour of Dharma practitioners is also an identifier of their mastery of the Dharma. It shows how much they relax and how natural they are. Having trained themselves so hard, they have come back to their relaxed state as the Dharma has become natural to them.

Nevertheless, humour has to occur naturally, not deliberately. It must not be a dull joke which does not

interest anyone, or a joke at others' expense. True humour must be full of friendliness, openness and kindness.

No matter if you're considering the physical or spiritual world, it's true that you can't help yourself feeling funny as they are the two poles that you used to spend so much concerns about, and they are both not worth concerning at all. You may burst in laughter and that laughter is the core of your understanding, the most natural thing ever.

ว่าด้วยชาตินิยม

คนโง่ ดูหมิ่นชนชาติของตนเอง แต่ชื่นชมในชนชาติอื่น
จิตใจเขาจึงขมขื่น และดิ้นรนไปเป็นทาสชนชาติอื่น
ซึ่งยิ่งทำให้ชีวิตขมขื่นยิ่งขึ้น
คนฉลาด ชื่นชมชนชาติของตนเอง แต่ดูหมิ่นชนชาติอื่น
จึงหลงตนเอง หลงชนชาติ คับแคบ และมักเบียดเบียนชาติอื่น
แม้รุ่งเรืองก็มีศัตรูต่างพวกเสมอ
คนเจ้าปัญญา ชื่นชมส่วนดีในชนชาติของตนเอง
ทั้งชื่นชมส่วนดีในชนชาติอื่น แล้วนำมาใช้
จิตใจเขาจึงเป็นสากล รุ่งเรืองในโลกกว้างอย่างไร้ศัตรู

THREE LOTUSES

NATIONALISM

*The foolish have contempt for their own nation, and praise others,
Not realizing that they are becoming the slaves of the others.
The clever praise their own nation, and have contempt for others,
Not realizing that they are marking enemies that may be greater.
The wise praise the good in all nations,
All are seeking fulfillment of the good
And not building aggression.*

ใบสนับสนุนทุนการจัดพิมพ์วารสารแสงพระธรรม

ชื่อ-สกุล.....

ชื่อกิจการ/หน่วยงาน/องค์กร.....

ที่อยู่.....

.....

โทร..... โทรสาร.....

อีเมล..... อื่นๆ.....

- บริจาคแก่มูลนิธิพระพุทธรูปมิ่งมงคล ศรัทธา ๔๕ เพื่อสนับสนุนการจัดทำวารสารแสงพระธรรม เป็นเงิน.....บาท (.....)
- บริจาค ๑๐๐ บาทขึ้นไป ได้รับวารสารแสงพระธรรม จำนวน ๑ เล่ม
- บริจาค ๑๐๐ บาทขึ้นไป ได้รับวารสารแสงพระธรรม จำนวน ๒ เล่ม
โดยประสงค์ให้มูลนิธิจัดส่งไปยังผู้รับ.....
- .....
- บริจาค ๑,๐๐๐ บาท ได้รับวารสารแสงพระธรรม จำนวน ๒ เล่ม และประสงค์ให้ลงข้อความประชาสัมพันธ์ในเรื่อง.....(ในเนื้อที่ ๑/๔ หน้า)
- บริจาค ๒,๐๐๐ บาท ได้รับวารสารแสงพระธรรม จำนวน ๒ เล่ม และประสงค์ให้ลงข้อความประชาสัมพันธ์ในเรื่อง.....(ในเนื้อที่ ๑/๒ หน้า)
- บริจาค ๕,๐๐๐ บาท ได้รับวารสารแสงพระธรรม จำนวน ๒ เล่ม และประสงค์ให้ลงข้อความประชาสัมพันธ์ในเรื่อง.....(ในเนื้อที่ ๑ หน้า)
- บริจาค ๗,๐๐๐ บาท ได้รับวารสารแสงพระธรรม จำนวน ๒ เล่ม และประสงค์ให้ลงข้อความประชาสัมพันธ์ในเรื่อง.....(พิมพ์ ๔ สีปกด้านใน)
- บริจาค ๙,๐๐๐ บาท ได้รับวารสารแสงพระธรรม จำนวน ๒ เล่ม และประสงค์ให้ลงข้อความประชาสัมพันธ์ในเรื่อง.....(พิมพ์ ๔ สีปกหลัง)

(ภาพปกวารสารพระธรรม เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๑)

แสงสุดท้าย

กองบรรณาธิการ

ใครขอท่านผู้อ่านกรุณาติ เตือน และเสนอแนะแก่เราด้วยนะครับ เพราะหนังสือเกี่ยวกับศาสนา มักเป็นเล่มสุดท้ายที่คนทั่วไปจะหยิบมาอ่าน พวกเราคณะทำงานตระหนักดี จึงพยายามเสนอเรื่องหนักๆ สลับกับไม่หนัก อย่างไรก็ตาม เรายังอยากนำเสนอบทความที่ลงลึกถึงความหมายทางปรัชญาหรือในประเด็นที่มีผลกระทบในวงกว้าง ซึ่งย่อมเป็นเรื่องค่อนข้างหนัก แต่ก็เชื่อว่าผู้อ่านชาวต่างประเทศ คงจะต้องการความรู้ที่ลึกซึ้งมากกว่าธรรมเนียมพื้นฐาน หรือหัวข้อทางจริยธรรมทั่วไป ซึ่งสามารถเสิร์ชหาในอินเทอร์เน็ตได้ไม่ยาก

ท่านสามารถติดต่อกองบรรณาธิการได้ตามที่อยู่หน้า 4-5 นะครับ เรายินดีพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาหรือสื่อสารไปยังผู้ที่ท่านต้องการสื่อสารอันเกี่ยวกับวารสารนี้ ตามที่ท่านกรุณาแจ้งมายังเรา และหากข้อเสนอนั้นมีประโยชน์ต่อส่วนรวม เราจะนำมาลงในวารสารฉบับถัดไป หากท่านไม่ขัดข้อง

Last Light

Editorial Board

We'd like to hear feedbacks from you, the readers, because usually **religious** books are the last ones picked up to be read. We all realize this fact so we try to present light and heavy content articles alternately. However, there are some articles that are heavily philosophical or about topics of wide impact. Though these articles are rather heavy to read, we put them in as we believe many foreign readers would like to know more about them, and they can't easily be found on the Internet.

You may contact the editorial board by the contact details in Pages 4-5. We are more than willing to take your suggestions for further improvement, or help you contact those you request to contact about this magazine.

พิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมบรณการ
ณ
พุทธอุทยานยอดเขานาคเกิด เมืองภูเก็ต
This magazine is distributed free of charge
at the Big Buddha on Nakkerd Hill, Muang District, Phuket.

การก่อสร้าง "บันไดแก้ว บันไดเงิน บันไดทอง" งานประกอบที่สำคัญในโครงการพุทธอุทยาน
ยอดเขานาคเกิด กำหนดเสร็จภายในปี 2559
The construction of "Jewel, Silver and Gold Stairs", an important task of the Buddha Garden
construction project, scheduled for completion in 2016

มูลนิธิพระพุทธรังษิ์มกคสรัทธา ๔๕

๔๒/๑๔ ม. ๒ ถ.เทพกระษัตรี ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต ๘๓๐๐๐
โทร. ๐๘๑-๘๙๑๓๘๒๗, ๐๗๖-๒๓๙๑๙๐ โทรสาร ๐๗๖-๒๓๘๔๗๐
สถานีวิทยุราชนครินทร์ FM 104.75 MHz โทร. ๐๗๖-๒๓๙๔๒๑

Phrabuddhamingmongkol 45 Foundation

42/14 Moo 2, Thepkrasatri Rd., T.Rasada, A.Muang Phuket 83000
The. 081-8913827, 076-239190 Fax. 076-238470

Rachanakharintara Radio Station FM 104.75 MHz Tel. 076-239421

www.mingmongkolphuket.com

www.facebook.com/thebigbuddhaphuket

Line ID : thebigbuddha

Line ID : suporn37